

Adevărata aniversare.

Aniversările adevărate trebuie să se facă pe lângă observarea criteriilor drepte judecâți. O aniversare de caracter bisericesc trebuie să corespundă unei realități, care impune bucuria, nu o

inventează. Ar fi extrem de periculos ca aparențe înșelătoare să fie substratul unei aniversări bisericești.

Vor spune alții adevărul în privința caracterului de aniversare pentru „Biserica și Școala” după 50 ani de apariție. Noi primim în abstract o aniversare. Ei bine, se prea poate ca nu toate aniversările să fie în adevăr ceea ce pretind a fi. Nu numai cu cuvântul, dar și cu fapta poate cineva să se depărteze de adevăr. Cu vorba zici că

estți creștin, iar cu fapta arăți că nu ai urmat morala creștină: în cazul acesta și cu vorba și cu fapta ai trecut de partea minciunei.

P. S. S. Dr. Grigorie Gh. Comșa.
Episcopul Aradului

Dar să privim lucrurile mai adânc. Iată de pildă anul jubileu al Vechiului Testament Leviticul zice: „Șiveți sfinți anul a cincizecilea“ (cap 25 v. 10). Inchipuiți-vă că jubileul în înțeles iudaic nu ar fi reoglindit ideea despre aceeași chemare a oamenilor și ideea restituirii celor stricate prin păcat?! Mai eră oare jubileul ceea ce trebuia să fie? De pildă, o proprietate vândută trebuia restituită fără recompensă proprietarului de mai înainte, sau erezilor legali. Veneă anul jubileu, cumpărătorul trebuia să resitue, dar în inima sa purta necaz contra celui căruia îi revenea pământul? Eră atunci jubileu adevărat?

După pilda Evreilor s'a înrădăcinat datina, atât în vechime, cât și în timpul mai nou, ca oamenii credincioși să sărbătorească la 50 ani evenimentele mai decisive ale vieții lor. O cununie de 50 ani, sau 50 ani de preoție sunt mari evenimente în viața omului. Dar ca om căsătorit zadarnic serbezi jubileul cununiei tale dacă ai pe conștiință mari muștrări sub raportul fideității conjugale, ba chiar și mai tristă înfățișare poți avea dacă conștiința ta nici nu mai reacționează. Anii preoției deasemenea numai atunci pot aduce cuiva momente de adevărată prăznuire, când preotul simte că a muncit mănât de conștiința unei chemări mai înalte.

Nu poate să fie altcum nici sub raportul presei bisericești. Citind bunăoară într'un organ bisericesc asupra unor stări religioase-morale, nu tocmai favorabile, trebuie să simți durerea celui ce le înfățișază în scop de îndreptare. Când ai citit o faptă laudabilă a unui preot sau credincios, trebuie să arzi de dorința de a face la fel, întrebându-te ce ai făcut tu? Primind pe calea organului de presă eparhial instrucțiuni relativ la viața pastorală, trebuie să simți sublimitatea chemării tale. Citind un articol, un bun studiu teologic, trebuie să dovedești o sete tot mai mare de a-ți îmbogăți tezaurul cunoștințelor.

Vedem că presa profană își imprimă atât de mult pecelea asupra mentalității multor oameni. O presă bisericească să nu poată oare pătrunde și ea în mâni laice? Toate acestea ne fac să ne dăm seama de importanța oricărei bucurii când jubilăm. Trebuie să avem ochi spre a vedea bine lucrurile și să știm adevărul că elementul omenesc trebuie să bată în re ragere când e vorba de judecarea activității bisericești și de orice natură.

Marele sculptor Phidias după ce făcuse statua unei zeițe predilecte, își săpă numele cu litere foarte mici în colțul statuei. Lumea din Athena se revoltă de gestul acesta și se puse chiar întrebarea: oare nu trebuie ucis cu pietre marele sculptor. De ce? Pentru că ziceau cei de atunci: un obiect destinat zeilor nu poate fi degradat la note omenești prin numele unui om, ca astfel să se profaneze.

Avem și noi măsură adevărată pentru tot ce are valoare vecinică, mai presus de clipa trecătoare. Știm că în Tatăl Nostru se vorbește mai întâi despre sfințirea numelui lui Dumnezeu, despre împărăția Lui, despre voia Lui. Se trece apoi la pâinea și la greșalele noastre... Cu prilejul unui jubileu datorî suntem să ne întrebăm: luat-am acest adevăr ca dreptar al acțiunii noastre?

În corpul acestui număr jubilar se va vedea că „Biserica și Școala“ de fapt a căutat să pună pe Dumnezeu ca centru al vieții noastre din aceste părți ale Românișmului. Stăpânitor al vieții este Dumnezeu. Adevărul acesta îl stabilim azi și-l propoveduim pururea. Acest adevăr îl propagă iubii preoți și protopopi ai acestei eparhii. Pentru acest adevăr cântă cântăreții în strane, cu acest adevăr pe buze se apropie credincioșii de sfintele biserici.

În numele acestui adevăr colaborează la acest număr jubilar mai mulți fruntași ai vieții noastre bisericești, cărora din inimă curată le aducem cele mai sincere mulțumiri.

1 Ianuarie 1927.

Dr. GRIGORIE G. COMȘA.
Episcopul Aradului

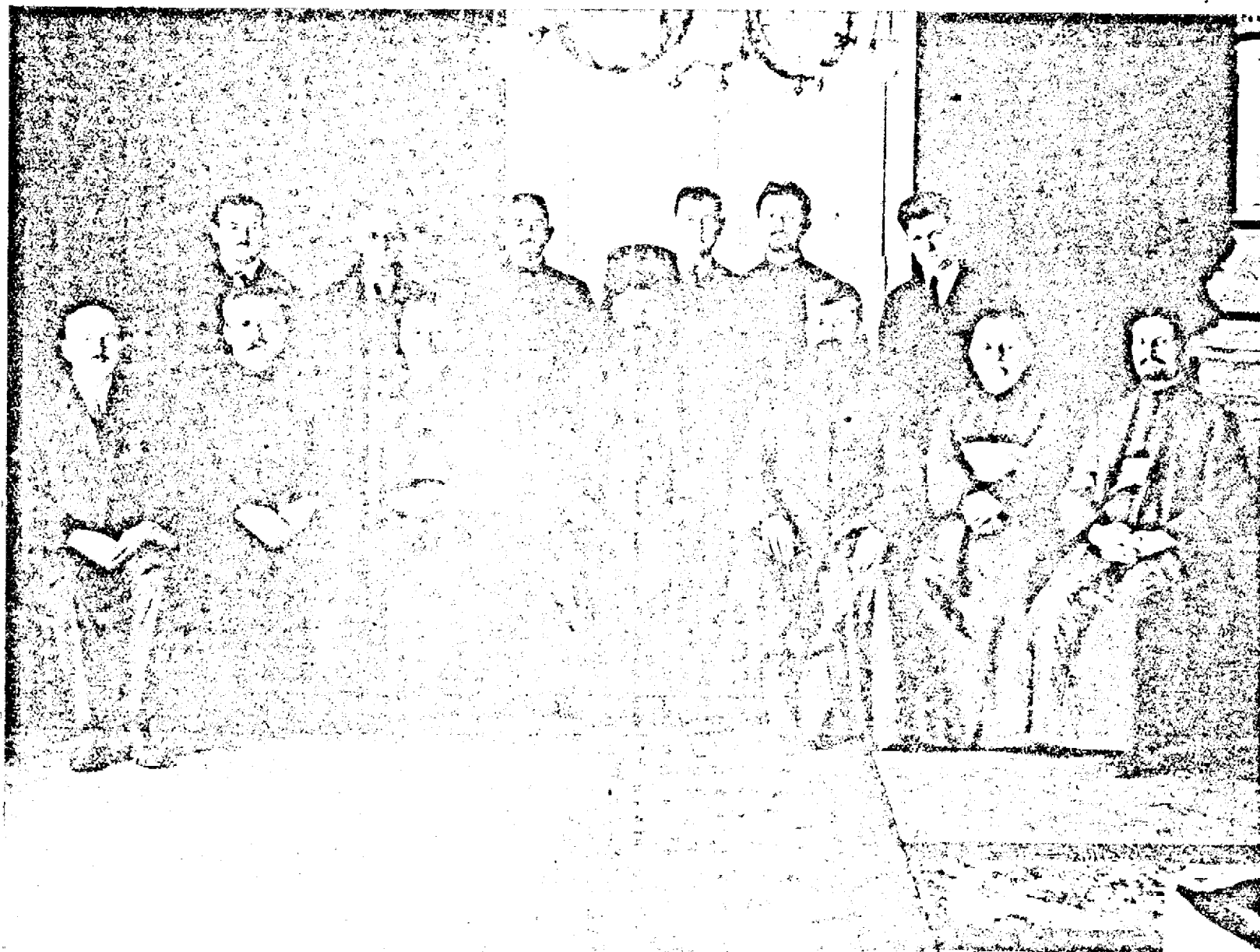
Speranția, Lumina, „Biserica și Școala“.

Lumina culturii naționale aprinsă la 1812 de apostolul culturii românești Dimitrie Tichindeal în sfesnicul pus de Moise Nicoară în Arad nu s'a mai slins.

La această lumină purtată în 1867 de profesorul primar de teologie Miron Romanul se constituie entuziaștii elevi ai institutului teologic din Arad în anul

școlar 1867-8, în „Societate de lectură“, Leaderul acestor tineri teologi este Constantin Gurban.

Această Societate de lectură a dat roade mănoase. Entuziasma tinerime încurajată de lauda superiorității sale, într'un elan de însuflețire, se hotărăște să înființeze o revistă teologică, „menită să fie un organ

P. S. S. EPISCOPUL GRIGORIE

CU CONSILIERII ȘI FUNCȚIONARII CONSILIULUI EPARHIAL ORT. ROMÂN DIN ARAD — 1927

Aurel Călnicean consilier-controlor	Prot. Dim. Muscan consilier referent	Prof. Mih. Păcățian consilier referent	P. S. S. Dr. GR. G. COMȘA EPISCOP	Prot. Dr. Gh. Ciuhandu consilier referent	Preot Vasile Olariu referent	Preot Sim. Stana consilier-casier și redac- tor la „Biserica și Școala”
Alex. Muntean arhivar	Aug. Jurca cancelist	Preot A. Părvu funcț. la cassa eparhială	Coriolan Puticiu expeditor	Protodiacon I. Cioară referent	Aurel Cimponeriu cancelist	

pentru a comunica fructele deprinderilor noastre în cele ce se țin de literatura și cu deosebire de chemarea preotească”.

Se constituie redacțiunea din elevii Constantin Gurban, Ioan Bocsanu, Iustinianu Cernetia și Gheorghe Morariu. Pentru redacție girează Constantin Gurban și la 1/17 Februarie 1869 vede lumina „unica și prima foaie literară bisericească a românilor ortodoxi din Ungaria și Ardeal”, „Speranța”, Foaia literară-bisericească, organul Societății de lectură a teologilor români din Arad”.

Revista este excelent redactată dar la sfârșitul anului 1867 sunt nevoiți să o sisteze în lipsă de suficienți abonați pentru acoperirea cheltuielilor de editare.

După un an de pauză în 10/22 Ianuarie 1871 re-apare „Speranța” în-țiririi teologice, încurajată și din afară precum se vede din donațiunea de 10 acții ale Băncii de asigurare „Transilvania” făcută de fruntașul asesor consistorial Gheorghe Dogaru pentru reaparitia „Speranței”. Cei dintâi 3 numeri sunt girati de clericul Gherasim Serbu, asesorul consistorial de mai în urmă, numărul al patrulea e deja girat de Mihail Sturza lafa medicului Dr. Marius Sturza. Intre colaboratori se ivește și Ioan Slavici, atras de prietenia contemporanilor clerici din Arad, în numărul 19 a apărut la 1 Octombrie 1871 să anunță, că Mihail Sturza absolvând cursul al III-lea se îndepărtează și îi ia locul Vasile Mangra, carele atunci intrase în cursul al III-lea teologic.

Marele Mitropolit Șaguna încântat de frumoasa mișcare literară a tinerimei teologice din Arad, răspunde la noua invitare de abonament pe anul 1872 prin următoarea recomandare cuprinsă în circulara Nr. 337/1871, „Preacinstiților Părinți protopopi și administratori protopopești din Arhidieceză.

„După ce m'am convins că foaia aceasta „Speranța” cuprinde și lățește cunoștințe temeinice, de care elevul și cărturarii noștri pot învăța cinstele lor bise-

ricești și școlare și cele istorice ale dezvoltării Bisericii noastre celei mult certate, cari azi se bucură de o pozițiune de tihnă și face înaintare în viața sa înălțându-se și în afară, și în fine după ce văd, cu bucurie că amintita foaie „Speranța” înaintează pe terenul bisericesc unimea duhului întru legătura păcii și a bunei conțalegeri, pentru aceea vin a atrage atențiunea Preacinstiților voastre la acest jurnal bisericesc, și să vi-l recomandă cu aceea, că această hârtie arhierească să o comunicați înregului cler ca să țină foaia aceasta și să facă ca și cărțile arii învățătorii noștri să se per-

numere la ea. Sibiu 1 Decembrie 1871 et Andreiu m. p.

Pe deasupra ca să mai încurajeze și direct pe tinerii muncitori ai literaturii bisericești, adresează Consistorului Arădan următoarea scrisoare:

Nr. 337 pres.

Prea Venerabil Consistor al Eparhiei Arădan.

Ca un semn mic de complăcere mea către redacțiunea „Speranța” și către corespondenții ei Ioan Damsia paroh și asesor și Vincențiu Mangra, trimit aici alăturatele cărți cu rugarea ca venerați același să binevoiască a le preda numiților domni din partea mea prin secretarul consistorial. Sibiu 22 Noembrie 1871, Andreiu m. p. arhiepiscop și mitropolit.

Iar Gheorghe Barițiu mână în indeferentismul clerului față de această tină manifestare literară,

scrie tinerimei scrisoare de laudă în care zice, că prin publicația aceasta, și-a câștigat mare merit în istoria eclesastică și „este chiar rușine ca cercurile românești să nu fie în stare a sustine nici un organ de publicitate pe seama lor”.

Profesorul Dr. Onciu dela Universitatea din București în studiul său Tribuna 239 despre ziaristica bisericească la români „aduce elogioase aprecieri asupra felului cum este redactată „Speranța”, și asupra zelului tinerimei teologice.” Activitatea acestei reviste, scrie profesorul Onciu n'a rămas fără rezultate. O întreagă generație de preoți a fost crescută în alfe idei,

Ioan Meșianu
fost Episcop dela 1875—1899.

și o îmbunătățire reală a urmat în viața sufletească a acestei țagme atât de importante în dezvoltarea noastră în urma acestei reviste“.

Incununa a „Speranța“ cu lauri puși pe capul ei de marele Mitropolit Andrei și marele publicist Barițiu, înceată la mijlocul anului 1872, în urma hotărârei Sinodului eparhial din acest an de a scoate o revistă oficială a eparhiei. Micii toboșari ai culturii românești se resemnează, dar nu încetează a colabora la revistele ce au urmat să apară în Arad.

Pentru tine mai ales, iubită tinerime dela școala în care mi-am început studiul teologiei și pe care 37 de ani o am servit ca profesor și director, scriu această pagină ce aur a înaintașilor noștri cu gândul

Ioan I. Papp
fost Episcop dela 1903—1925.

că veți scrie și voi o asemenea pagină în cartea începutului României Mari. Din școala acea zidită pe martiriul apostolatului dascălilor neamului românesc nu se poate curma firul profetic. Așa ne gândim noi cei ce am văzut mărirea ei secu'ară și așa trebuie să rămână tradiția în școală zidită pentru „Mărita nație românească“.

Oficioasa Sinodului eparhial apare la 1/13 August 1872 sub numirea de „Lumina“, „Foaia Bisericească, școlastică, literară și economică, Organu oficiale alu eparhiei române gr. or. arădane“, sub redactarea eruditului asesor consistorial Gheorghe Popa, fost mai înainte redactor la „Albina“ din Viena, organul fascinant al poliției naționale.

În loc de introducere, numărul prim al „Luminei“ începe cu programul revistei stabilit de sinodul eparhial. Programul Sinodal are 14 §§ și normează atât conținutul cât și partea administrativă a revistei. Un fel de regulament de serviciu. Gheorghe Popa o duce cu oficioasa până la 6/18 Maiu 1873 când arună în Nr. 23 că la cerere, consistoriul plenar l-a dispensat dela mai departe redactare și l-a înlocuit cu profesorul de teologie Iosif Goldiș. În anul 1874 se retrage și Iosif Goldiș, „din cauza multelor sale afaceri personale“ iar noul episcop Miron Romanul numește pe Vincențiu Mangra de redactor, și Nr. 11 din 21 Februarie/5 Martie îl scoate deja noul redactor, care simțindu-se între Sclya și Karybdis, se căește așa fel în introducere „sunt două puncte ce-mi măresc sarcina: întâiul programul și al doilea opinia publică“, el se va năzui să-i satisfacă pe amândoi.

Urmează iară schimbare de episcop. După episcopul Miron Romanul ales de Mitropolit, urmează Ioan Mețianu carele se instalează la Dumineca Tomii din 1875 și acelaș Sinod instalează de nou episcop „din motive grave materiale s'inge „Lumina“. În 29 Iunie. În 11 Iulie 1875 apare ultimul număr al „Luminei“. Greutățile materiale proveneau din faptul, că revista se lipărea scump la o lipografie străină, abonamentul anual de 5 fl. nu acoperea spesele de tipar, iar eparhia nu dispunea de fonduri pen'ru finanțarea hranei sufletești a preoției.

Toți redactorii „Luminei“, bărbați cu cultură superioară, au știut salva caracterul literar al revistei printre sârmele ghimpate ale Regulamentului Sinodal.

S'a publicat articli de seamă apreciați și de profesorul Onciul. În deosebi a produs o mișcare în viața literară bisericească articolii lui Vaasile Mangra despre „unitatea limbii în cărțile noastre bisericești de pretulindeni“. Discuțiile asupra acestei probleme trecute și peste munți a făcut cinste Aradului ca și precursor a unității limbii bisericești. O problemă și astăzi materată de libertinii limbii bisericești în lipsa de orientări.

După stingerea „Luminei“, un an și jumătate a rămas mut amvonul literar în Arad.

Acest sbucium de șapte ani este preludiul înfăirii, „Bisericeii și Școalei“. Cuvine-se scaun de cinste înainte mergătorilor la praznicul semicentenar al „Bisericeii și Școalei“.

În 30 Ianuarie/11 Februarie 1877 apare primul număr din „Biserica și Școala“ „Foaia bisericească școlastică, literară și economică“, prețul anual al abonamentului 5 fl. Revista are caracterul oficial și apare odată la săptămână sub redactorul Vincențiu Mangra.

Redactorul în primul cuvânt adresat publicului este încrezător. Nu s'a nșelat. După activitate de un an, în invitarea de Prenumerăriune din 1878, redacția e în plăcuta poziție de a scrie: „Incurajați de sprijini-

nul moral și material cu care publicul a binevoit să îmbrățișeze întreprinderea noastră, noi vom lucra și mai departe pentru cele două mari instituții din viață pentru „Biserică și Școală”. Anul 1878 a adus mană revistei îmbrățișată de pretutindeni.

Toate trei revistele de până acum apar în tipografia lui Ștefan Cyulai din Arad. Simțul practic a episcopului Ioan Meșianu la îndemnat să înființeze o tipografie mică diecezană din donațiunea sa de 2000 fi. nucleul din care s'a dezvoltat tipografia și librăria diecezană din Arad.

În 1 Ianuarie 1879 „Biserica și Școala” apare în editura tipografiei diecezane, girată de noul redactor Aron Hamșa, carele în decursul aceluși an primește în călugărie numele de Augustin și redactează revistă până la 31 Ianuarie/12 Februarie 1882 adică 5 numeri din acest an. În Nr. 6 apare „Biserica și Școala” iarăși girată de profesorul, acum după călugărie Vasile Mangra. Schimbarea aceasta a fost motivată prin trecerea lui Augustin Hamșa de la catedră la Consistor în calitate de asesor referent bisericesc, ce nu dă răgaz să mai redacteze și revista.

În anul 1885 apare „Biserica și Școala” scrisă cu ortografia Academiei române, dar trebuie să o părăsească în curând din ordinul consistorial, care împreună cu episcopul nu vrea să iasă din ortografia etimologică a lui Cipariu. De ordinul acesta a fost lovită și școala unde noi introdusesem ortografia Academiei române. Se rezona, că profesorul așa trebuie să scrie cum îi poruncește cel ce-l plătește, și cel ce plătește era Consistorul. Regretatul profesor de limbă română Atanasie Tuducescu era nenorocit dimpreună cu noi de această lovitură. Redacția „Bisericeii și Școalei” își ia refugiul de un truc, partea oficială, a cercualelor etc. le publică cu ortografia etimologică iar partea literară cu ortografia Academiei române. Urmarea a fost

că Vasile Mangra a trebuit să plece din nou dela revistă cu leremida din articolul „Steaua noastră conducătoare” din Nr. 38, 1885. Locul lui îl ocupă iarăși asesorul Augustin Hamșa, carele dela 1884 până la 1899 redactează neîntrerupt „Biserica și Școala”.

În anul 1899 episcopul Meșianu trece de mitropolia la Sibiu, noul episcop Iosif Goldiș, redactorul de odinioară a „Luminei” încredințează din nou redactarea „Bisericeii și Școalei” întemeietorului ei Vasile Mangra. Sinodul eparhial din anul 1900 însă îl alege de vicar episcopesc la Oradea. Până la sfârșitul anului

lui 1901 girează încă dânsul revista dar o făceam noi în Arad. Episcopul Iosif Goldiș îmi încredințează apoi mie redactarea și eu o redactez neîntrerupt dela 1 Ianuarie 1901 până la 24 Decembrie/7 Octombrie 1917 Nr. 39, când redacția trece la profesorul Dr. Teodor Boliș, în urma mulțirii mele la Oradea în calitate de vicar episcopesc.

Dela 1917 până astăzi se succedează redactării Dr. Teodor Boliș și Simion Stana. Asupra res-timpului de sub redactarea lor mărturisesc însăși, ca să fie completă icoana celor 50 de ani ai „Bisericeii și Școalei”.

La primirea invitației onorifice din partea întru Hristos iubitului meu frate Grigorie al Aradului să scriu ceva pentru Nr. jubilar de la 1 Ianuarie 1927, eram tocmai aprofundat în cercetarea colecției „Tribunei” dela începutul ei și mă afluam

P. S. Sa Roman R. Ciorogariu
fost redactor al revistei noastre dela 1901—1917.

în emoțiile mărețelor lor zile trăite în furtuna luptelor mari politice. Tocmai bine zise-i: să ne vedem și în ipostasul epistoliei din „Biserica și Școală”. Și văzută-am strălucirea ei în cele 3 reviste cari vor rămâne pentru totdeauna un moment al pregătirii, suflați pentru zilele de azi.

Aici în aceste trei reviste s'au întrunit toți entuziaștii Legii românești. N'a fost problemă teologică, șbolară, culturală care să nu fi fost discutată de preoțimea și învățătorimea din eparhie ajutată din afară

de cei aliași de problemele ce se discutau aici. Redactori cari scriu revista pe plată de 800 coroane la an, colaboratori de dincoace și dincolo de Carpați fără vre-o remunerațiune, iată incarnația devizei „totul pentru națiune”.

Dacă a avut aceste reviste darul de a tine cinci zeci și șapte de ani sus sufletele la idealul „Legei românești”, îl are tot atât de mult și în situația schimbată de astăzi „Biserica și Școala”. De aceea vă felicit că reliafați epoca de 50 respective 57 ani a revistelor bisericești din Arad, ca generația de azi să se inspire de înaintașii ei și să se arate vrednică de ei.

Dumnezeu să binecuvinteze intrarea în al 51-lea an.

Oradea, Decembrie 1926.

Episcop, Roman R. Ciorogariu.

Muncă binecuvântată.

Jumătate de veac. În slujba bisericești și a școalei.

Deatâteaori în cursul veacurilor s'a ivit concepția prin gândul oamenilor, că una și alta nu au la împreună, chiar se exclud. Că biserica este impediment pentru școală și școala

Vasile Goldiș

Ministru Cult. lor și Artelor, Președinte Astrei, secretar al Cons. ro-lu eparhiei.

este negația bisericești. Fiindcă a crede și a ști ar fi două lucruri osebite.

De câteori însă lumea a ajuns în vâltoarea nefericirilor, de câteori păcatul sufletelor lipsite de credință a potopit popoarele, tot deatâteaori o tainică șoaptă oflată de chinurile vieții a in-

drumat omenirea spre singura mângăiere neînșelătoare, spre credință.

Inecată în valurile de sânge ale grozavului măcel, prin care a trecut, religia apare timidă și albă în sufletele chinuite. Bisericile ies din ascunzișuri, lumânările pâlpăie vesele, tămăia își prăvale în suflete mângăierea ca un scump balzam inventat de-un geniu mântuitor. Indoiala raționalistă fuge ca salana de minunea reînviată a credinței.

Biserica și școala iar' se apropie. Prevăd o nouă epocă a împreunării lor. În ciuda oricărei aparențe înșelătoare pruncul din ieslele Vifleimului cu zimbetu-i dulce recucerește lumea și istoria deschide larg porțile unei noi ascensiuni pe scara civilizațiunii, care nu poate redi, decât prin știința înfrățită cu credință.

Pe pragul unei noi jumătăți de veac „Biserica și Școala” întâmpină solitudinea sinceră și urarea de bine a tuturor iubitorilor de neam și lege.

Vasile Goldiș.

Ministru de Culte și Arte.

Cuvântul d-lui prof. N. Iorga la Jubileul nostru.

Mă unesc cu plăcere la jubileul foii care poartă în frunte cele mai scumpe lozinci ale noastre: Biserica și Școala, nedespărțite în trecut și capabile de a fi și astăzi armonizate pentru mai marele folos al nației.

Presa noastră n'a început, în principate, cu publicații bisericești, ci cu acelea de care avea nevoie străinul ocupant pentru ca interesele lui să fie cunoscute și servite de noi. Am știut preface gazeta comandată în gazeta culturii românești și a înaltelor ei scopuri, care au fost servite ani întregi de „Curierul” lui Eliad și de „Albina” lui Asachi (mă întreb dacă nu-și va aduce aminte nimeni, peste pușini ani, că este un centenariu de serbat).

În Ardeal, foaia inițială n'a plecat de supt aripile Bisericii, ci din umbra școlii și din mediul negustoresc al Brașovului. Ea avea într'însa această publicație a lui Bariț, ceva din raționalismul luminălor al epocii lui Iosif al II-lea. Întâiu foaie pentru *mintă*, apoi pentru *inimă*, care pulea prelinde locul întâiu. Foaie de instrucție populară, la care la sfârșit se adaugă numai literatura.

Biserica, a lui Șaguna, supt influența și chiar conducerea directă a marelui arhiereu,

a Blajului, prin profesorii de acolo, a intrat mai târziu în această luptă pentru înălțarea sufletească a poporului românesc. S'au întemeiat atunci publicații periodice care dăinuiesc și până acum. Mai noul, în ce privește sufletul românesc, Scaun al Aradului, a venit mai pe urmă, dar iată cinzeci de ani de când se predică și din coloanele acestei reviste, rămasă modestă și săracă, același crez de viață morală și națională în forma religioasă.

Întrebarea e: *se cetește foaia?*

Azi în adevăr nimic nu trebuie făcut în afară de conștiința utilității lui și orice există trebuie *neconținut prefăcut după nevoile acelor către cari se îndreaptă.*

O astfel de prefacere este ea însă posibilă, este indicată pentru presa bisericească?

Spun cu toată hotărârea: *da.*

De la fericita unire a provinciilor românești noi n'avem altă presă decât aceia a ziarelor politice.

Fiecare partid scoate pe ale sale sau câștigă foi mai vechi pentru interese mai mărginite.

Cum se scriu aceste ziare, o știe toată lumea. Laude pentru unii, insulte pentru alții. Parcă n'ar mai fi, pe lângă partide, și o nație. Lumea, ori îi crede pe toți, ori nu crede pe nimeni.

Și în fața noastră se ridică, sigură de sine, presa naționalităților, care nici aceia nu e ideală, dar covârșește cu mult ce ne arătam în stare a da noi.

E în zadar să se predice partidelor însăși o îndreptare în această privință. Nici publicul nu poate fi câștigat pentru un mare și bun ziar românesc. O încercare de la Cluj era culturală într'un sens mai primitiv și inferior și-și avea legăturile ei ascunse. Iar admirabila gazetă a neuitatului Bogrea a perit în mijlocul indifferenței generale.

În zadar s'ar încerca ziarul *laic* pentru toți românii, mare și bun ziar, cu o materie din toate domeniile, care e azi o mare și neîntârzială nevoie.

Dar ceia ce nu poate face Statul și partidele, Biserica *poate* s'o face.

Ea are grupat un public. Ea are asupra lui o autoritate de independență. Ea are legătura cu școala și cultura. Nu-i lipsesc oarecare mijloace.

A da foi bisericești care să încerce a înocșa chestii teologice de o mie de ori discutate și care nu sânt la nivelul cetitorilor, e zădarnic. Materialul documentar istoric are loc în revistele de specialitate. Circulările pot încăpea în

partea administrativă. Dar sufletul neamului, același cere partea lui, și ea trebuie să fie largă.

Nu s'ar putea încerca o astfel de fericită prefacere cu prilejul unei aniversări ca aceea de astăzi?

N. Iorga.

Carum quod proprium.

de Dr. Ioan Lupas
Ministru Sănătății și Ocrotirilor Sociale.

S'a furișat în obiceiurile țării noastre o pornire detestabilă, aceea de a nu prețui în de ajuns tot ce este intim contopit cu sufletul poporului nostru și de a admira, uneori fără nici o rezervă, tot ce e de proveniență străină.

Așa se întâmplă să auzim și să citim adeseori cuvinte puțin întemeiate despre valoarea și trăinicia tradițiilor noastre religioase. Chiar între fiii neamului și între credincioșii bisericii noastre străbune s'au găsit în timpul din urmă câțiva înclinați să cobească a rău, să exprime și să răspândească îndoială în posibilitatea de regenerare și de progres a acestei biserici, fără să-și dea seama că posibilitatea aceasta nu rezidă în instituție, ci în energiile sufletești creatoare ale celor ce o alcătuiesc.

Spre a potoli hiperzelul celor ce rățăcesc cu gândul, așteptând indemnuri spre progres din afară, dela o eventuală apropiere de cei de altă credință, e bine să le arătăm, din când în când, cum judecă aceștia din urmă propria lor biserică?

La 1923, a apărut în Firenze o carte interesantă „*La Cultura Italiana*“, în care scriitorul Giuseppe Prezzolini, înfățișează sub diferite aspecte situația culturală a patriei sale, înainte și după războiul mondial.

În capitolul 8 (*La Cultura Religiosa*) se cuprind interesante constatări, dintre cari merită relevate cu acest prilej, următoarele: „Adevărata creație a poporului Italian e catolicismul, religia cea mai puțin religioasă, care poate exista, întreagă o încercare de a acomoda cu lumea și cu forțele ei reale idealismul creștin, profetismul ebraic și negația orientală. Noi uităm totdeauna că de veacuri catolicismul e o religie italiană, dotată ca și formațiile italiene cu o idee universală și servită de un stat ma-

jor totdeauna italian... Statul italian trăiește în afară de legea catolică, s'a dus la Roma împotriva voinții Papei și a făcut politica fără consimțământul bisericii; în politica păreri catolicilor a intrat în război, cu un cuvânt, în Italia totul se face în sferele superioare, ca și când n'ar exista biserica, cam așa, cum se dezvoltă gândirea și literatura, de parcă n'ar exista religia“....

Dacă astfel vede și înfățișează lucrurile un scriitor, care a avut și are puțină să pătrundă temeinic roșul lor, ce i-ar îndreptății pe prietenii noștri iubitori de orice importanță e politică, să se entuziasmeze pentru scăderile din străini, pe cari adeseori observația mai atentă, mai puțin superficială ni le prezintă ca fiind mai grave de cât ale noastre?

Indemnurile spre îndreptare și spre progres trebuie să le căutăm, înainte de toate în noi înșine, în energiile nepuizabile în vecinica putere de rodire și de înflorire a sufletului nostru creștinesc.

Solia P. S. Sale Episcopului de Cluj.

Implinirea unui jumătate de veac de viață a revistei „Biserica și Școala“ este în presa românească din Ardeal un moment destul de însemnat pentru cel ce-i cunoaște trecutul. Și mai ales presa noastră bisericească săracă și umilă, amenințată mai mult ca oricare alta din toate părțile de porniri dușmănoase, s'a putut susține numai din grația muncii desinteresate a făuritorilor ei și a sprijinului modest, dar conștios și aproape exclusiv al preoției noastre. A îndurat multe lovituri și ispite, a înfruntat însă valurile furtunoase cu răbdare și curaj apostolic, propovăduind în toate împrejurările de viață cuvântul evangheliei lui Hristos și dragostea neînfrântă pentru legea și limba românească.

Conștiința împlinirii acestei datorii poate fi și pentru „Biserica și școala“ dela Arad, care împlinește acum 50 ani de viață, un moment de neprihănită mulțumire sufletească. Împărtășim și noi aceasta bucurie, și îi dorim o viață îndelungă, plină de roade îmbelșugate pentru sporirea credinței străbune și-a cuvântului evangheliei în sufletele poporului.

Nicolae Ivan
Episcop

După 50 de ani de muncă Biserica, școala și presa noastră ne-a conservat conștiința și limba strămoșească.

Presa noastră a avut în trecut două roluri de o importanță capitală: ea ne-a conservat scrisul românesc din timpurile de grele suferinți și ea ne-a fost apă-ătătoare cea mai hotărâtă, ori de câte ori ni s'a făcut vre-o ne dreptate de către dominațiunea care ne-a subjugat. Ea fost oglinda aspirațiilor noastre seculare și ea a fost eco-ul opiniei publice românești, care cerea dreptate și libertate.

Și pe acest teren, ziarul „Biserica și Școala“, pe care-l aniversăm pentru a 50-a oară, a adus servicii ne prețuite neamului românesc de la noi.

Dr. Aurel Cosma,
fost Ministru.

În prima jumătate a secolului trecut, Românii de dincoace de Carpați n'au de cât „Gazeta Transilvaniei“, care le-a putut reprezenta interesele și propaga cultura noastră națională. Numai la 1 Ianuarie 1853, a pus bazele, la Sibiu, marele Andrei de Șaguna, unui nou ziar românesc: „Telegraful Român“, care revărsa din centrul Mitropoliei noastre din Ardeal și Banat, razele ortodoxismului și

ale naționalismului românesc. Prin urmare „Telegraful Român”, pe lângă chestiunile strict oficiale bisericesti și școlare, se mai ocupa în măsură largă și cu intransigență tenace și de toate problemele sociale și politice ale Românilor de dincoace de Carpați.

Aceste ziare erau însă prea departe de părțile noastre și slova românească, tipărită la Brașov și la Sibiu, a străbătut cu multă greutate până în regiunea Aradului și Bănatului. Și atunci, fericitul Episcop Ioan Meșianu, a înființat, la 1877, în Arad, un nou ziar românesc: „Biserica și Școala”, care era în acel timp, așa zicând, singura lectură ziaristică a preoților și învățătorilor noștri de la sate.

Noi în Bănat, afară de „Luminătorul” și „Dreptatea”, redactate de Pavel Rotariu, n'am avut multă vreme altă gazetă românească de cât „Biserica și Școala”,

Imi aduc aminte, ca băiat de învățător, că de mic am văzut pe masa tatălui meu acest ziar în care găseam hrana sufletească de fiecare Duminică și din care citeam adesea, cu un interes deosebit, frumoasele articole ale lui Augustin Hamsa și mai târziu ale lui „Uncșiașul” (P. S. S. Ciorogariu de la Oradea-mare).

Că ce rol important avea „Biserica și Școala” pentru întreținerea credinței naționale-bisericesti în spiritul poporului, o dovedește însuși faptul că guvernul maghiar a scos o gazetă pentru învățători, scrisă ungurește, pe care o trimitea în mod gratuit la dascălii români, ca să le otrăvească sufletele cu veninul trădării de neam. Această tentativă urită n'a prins însă la învățătorii noștri, pentru că conștiința națională era mult mai puternic înrădăcinată în inima lor, de cât o credeau administratorii noștri de la Budapesta.

Astăzi când prăznuim al 50-lea an de apariție al ziarului „Biserica și Școala”, trebuie să ne bucurăm cu toții și să-i urăm încă mulți ani înainte, pentru că ea ne-a fost în trecut și ne va fi și în viitor, scutul nebruit al apărării intereselor noastre bisericesti și naționale.

Dr. Aurel Cosma.
fost Ministru

In trecut și viitor.

Omul, ca și ori care altă ființă de pe pământ este o creatură, cu înclinare și atragere către semenii săi. Singura deosebire este sufletul în raport cu instinctul.

Instinctul este o născuță de conservare de azi, pe mâine, până când sufletul râvnește spre veșniciei

Omul nu se mulțumește numai cu ceea ce vede și aude, numai cu cunoașterea fenomenelor naturale, el scurtează după cauzele și efectele lor, ba pătrunde chiar și în tainele divine, râvnind spre o viață cerească.

Iată deosebirea între om și alte ființe. El este un mic creator, care se aseamănă cu Dumnezeu și năzuiește a schimba condițiunile de viață în favorul propriu.

Năzuințele omului primitiv, care nu cunoaștea pe Dumnezeu și tot puternicia lui, erau mai mult instinctive și nu se prea deosebeau de a celorlalte ființe. Pentru scut și apărare el își face cuib ca păsările și vizuini ca fiarele sălbatice.

Înmulțindu-se oamenii, au început apoi să-și zidească în comun turnuri de apărare, sate, orașe, cetăți și țări, iar pe tinerii lor îi depindeau la lupte și jertfire de sine pentru binele și interesul comun.

Pe asemenea deprinderi se bazează prima educațiune, educațiunea popoarelor antice, cari ținând la viața de stat, au nesocotit interesele singuraticilor și au neglijat cu desăvârșire educația individului. Viața era o luptă de conservare etnică.

Așa a fost viața până la venirea omului Dumnezeu pe pământ.

Creștinismul schimbă totul. El îndreaptă ceea ce au neglijat clasicii, stabilind în educațiune principiul de valorificarea conștiinței morale în individ.

Educația cetățenească având la bază principiul subordonării necondiționate, crează teren prielnic pentru dezvoltarea învățăturilor lui Hristos, care propagă între oameni egalitatea și sentimentul de caritate, iubirea de sine și de aproapele.

Școala lui Hristos, biserica creștină, devine ocrotitoarea indivizilor și mântuitoarea omenirii. Ea cucerește sufletele mulțimii și să tace stăpânitoarea lumii. Statele devin mijloace în acțiunile de cucerire ale bisericii, care, după învățăturile lui Hristos, tinde la principiul „o turmă și un păstor”.

În cursul acestora, se plămădesc idei noi, bazate pe înclinările firești, contrare cu străduințele bisericii. Oamenii încep a se grupa după sentințele și interesele lor particulare. Statul ajunge iarăși în serviciul indivizilor și să încep luptele de conservare etnică.

Filosofii secolului al XVIII crează situații foarte favorabile revoluționarilor și din revoltele lor rezultă învățământul laic, care schimbă viața și structura statelor.

Unguri, cari prin bisericile lor privilegiate de stat, au decimat numărul popoarelor conlocuitoare,

atrăgând în cursele lor pe toți nobilii de alt neam, dintre cari, prin ingeniositatea lor, unii au ajuns a fi fala neamului unguresc, în ultimile decenii ale veacului XIX, cu școalele naționale de stat străbat și în pătura de jos a poporului român, sârb, german și slovac și înjumătățându-le, crează legioanele de renegați în tot largul țării.

Pe timpul acela s'au pus un „și” între Biserica și școala română, după cum se vede și din titlul sărbătoritului nostru organ, și sau început adevărata luptă de conservare etnică a neamului românesc amenințat cu totala distrugere.

Școala română susținută de biserică strămoșească, a devenit cetatea ocolitoare, iar învățătorii ei martirii romanismului, cari nu sau ademenit și au respins cu îndârjire arginții lui Iuda, îmbiați ca ajutor de stat la întregirea lefurilor lor mizere, din partea celor ce țineau la desființarea neamului românesc de pe aceste plaiuri.

Că ce însemnătate au avut „și” între biserică și școala română pe acele vremuri, o arată evident în. Trunirea dela 1 Decembrie 1918 în Alba Iulia și legiunile române compuse din cei rămași în viață pe toate fronturile războiului mondial.

Tot aceasta a putut-o constata la intrarea lor și oștirile victorioase ale marelui căpitan, carele a făcut unirea tuturor românilor și a făurit România mare, cari au fost primite cu un elan de însuflețire de bătrâni, femei și copii, aflați pe acasă în zilele învierii Domnului din anul 1919.

Din celele de până aci rezultă: educația este cel mai puternic mijloc de rezistență, consolidare și cucerire și în scopul acesta toți cetățenii, fără deosebire de neam și credință, sunt a se împărtăși de aceeași educațiune și prin urmare educațiunea cetățenilor este o datorință a statului.

Biserica noastră strămoșească a ajuns să fie biserică dominantă în statul român, dar i-s'a luat școala.

S'a șters „și”. dintre Biserica și Școala noastră, dar cei ce își iubesc neamul, biserică și țara, nu numai din înclinările lor instinctive, ci și din tot sufletul, vor niza că legătura care a unit până acum Biserica și Școala, să nu înceteze a rămânea un „și” cât mai pronunțat între preotul și învățătorul român, pentru că ei au fost și ei trebuie să fie povătuitorii sinceri și nelățării ai satelor noastre, dela bună înțelegerea și armonioasa lor conlucrare depinde bunăstarea și fericirea poporului român și prin urmare și vecinicia scumpei noastre țări România mare.

Iosif Moldovan
inspector școlar

Revistele bisericești și intelectualii noștri mireni

Chestiunea pusă aci, s'ar părea la prima vedere că nu are nici o notă de actualitate. Mai mult chiar, cineva s'ar putea și întreba: Ce au de a face intelectualii noștri mireni cu revistele bisericești? sunt ei doar avizati la luminile revistelor de „specialitate” din afară de cuprinsul îndeletnicirilor lor, intelectuale și profesionale, zilnice?

Acestei întrebări îi putem pune alături drept o dovadă, un fapt: că revistele noastre bisericești, între cari și „Biserica și Școala”, care jubilează de împlinirea unui semicentenar de apostolat cultural, nu sunt cetite de intelectualii noștri mireni.

Și atunci vine de la sine întrebare: de ce nu le cetesc? sau de ce să le cetească mireni noștri? În forma aceasta însă chestiunea ar fi pusă prea îngust, când este aproape de ori care minte înțelegătoare, că a venit vremea și acum este, să ne preocupăm, statornic și într'un chip special, de edificarea și păstoria miren timer noștri intelectuali și de utilizarea tuturor energiilor lor morale și intelectuale, în sprijinul efectiv al apostolatului săvârșit de Ierarhie.

Plecând de la această convingere, vom face câteva reflexii și vom scoate câteva concluzii.

Istoria bisericească, consultată mai în detalii, ne spune că în vechime elementul mirean juca un rol dintre cele mai complexe în viața bisericii. Un rus, *Lebedev*, într'o foarte remarcabilă lucrare: „Istoria Clerului” ¹⁾, tratează într'un capitol separat, despre relațiile dintre Cler și popor, în veacurile II, VIII și ne dovedește, că rosturile miren timer, odinioară, erau mai multiple de cât acelea pe cari le au ei azi în biserică.

Miren timer participau la actele de administrație bisericească: la așezarea Episcopilor și preoților, la chivernisirea bunurilor bisericii, la administrarea așezămintelor filantropice ale bisericii. Mai mult chiar: luau parte la judecata bisericească asupra persoanelor, chiar și a clericilor, cari calcaseră legile bisericești; ascultau mărturișirile publice ale celor ce se căiau de păcatele lor; aveau cuvânt, aproape decisiv, când era vorba de reprimirea celor păătoși în sânul bisericii, participau și la sinodele bisericești, în sensul superior, ale Episcopatului.

Biserica Africe a fost patria clasică a acestei frumoase concepții și practici de largă colaborare frățească dintre ierarhie și credincioși. Chiar și la Roma, încercuim azi în zălele unui ierarhism absolutist și exclusivist, încă săpănia concepția bisericii africane. De pildă sf. Ciprian din Africa scria, în veacul III, bisericii Romane: cât de mult trebuia să stăruie la popor, să fie mai îngăduitor față de acei ce că-

¹⁾ Mi-a dat despre ea d. prof. univ. Dr. S. Dragomir, câteva indicații pe cari completându-le, le utilizez cu prietenească mulțumită.

zuseră dela credință și, după porăință amară, doriau să fie reprimiți în sânul bisericii. Iar Roma răspundea episcopului african: „Cât de plăcută ne este ideea ta... că într-o chestiune atât de importantă, episcopul e dator să prezinte părerea sa preoților și întregului popor...”

Un alt autor ne spune că în materie de disciplină bisericească pentru mireni, erau anume tribunale eparhiale, sub dispozitiile episcopului ca suprem judecător, și constituite din mireni distinși¹⁾.

Mai mult chiar: De și biserica ortodoxă încă e foarte rigoristă la definirea caracterului ierarhic al clerului și la precizarea atribuțiilor mirenilor în biserică²⁾, totuși biserica Răsăritului a admis pe unii mireni, între anumite condiții, chiar să și propovăduiască. Iar Patriarhii Orientului la 1848 când răspundeau la o provocare a papei Pius al X-lea, spuneau că în biserica Răsăritului *păstrătorul credinței este poporul întreg, nu numai ierarhia*.

Nici chiar la noi, în Ardeal, unde am trăit — cler și popor — o viață constituțională bisericească, nu s'a scris mai din abia despre aceste rosturi bisericești ale mirenilor noștri: n'am căutat să le ridicăm mirenilor *această conștiință a misiunii lor organice* în cuprinsul vieții bisericești, ci ne-am mulțumit prea de multe ori și în multe chestiuni, cu o sinodaliță determinată de majoritatea voturilor, mai mult de cât de câmpănirea morală a hotărârilor luate.

Și cine altu era mai întâi chemat, dacă nu tocmai organele noastre eparhiale de publicitate, să facă această școală cu poporul credincios?!

Ceia ce nu s'a făcut în trecut, în această privință, trebuie să se facă în viitor. Nu numai în Ardeal, ci în întreaga țară.

La această muncă de lămurire și îndrumare sufletească ne îndemnăm nu numai tradiția, pe care am schițat-o în ceea ce de mai sus, ci și însăși slova Statutului de unificare bisericească.

În senzul tradiției invocate, credincioșii mireni — s'o recunoaștem — ar mai avea revindecări de formulat, sau de pături de cerut, în biserică. Dar până la alte revindecări, va trebui să ne lămurim credincioșii mireni, că până și drepturile obținute prin vechiul statut și prin noul statut de organizare unitară bisericească, *trebuie să meritare prin satisfacerea cerințelor morale și creștinești*, formulate în art. 27 lit. a, din statutul nou.

Nu mai în acest chip, practicarea constituției bisericești va putea însemna și sporirea unui bine moral, dincolo de formalismul vieții constituționale bisericești.

În această privință, este o adevărată fericire că, intrându-se în spiritul vechiei tradiții ortodoxe, noul statut admite (art. 37 și 27 lit. a), ca ori și cine — deci și mireni — să aibă cuvânt în treburile bisericești *numai dacă își împlinesc datoriile către biserică*. Aceste datorii sunt: „*de a susține, întări și răspândi credința bisericii ortodoxe și a lucra astfel ca toți credincioșii să viețuiască în conformitate cu învățăturile acestei credințe*, în deosebi cercetând sf. biserică și sf. slujbe dumnezeiești, împărtășindu-se cu sf. Taine și îndeplinind faptele milei creștinești”.

Acest text din noul statut bisericesc cuprinde un întreg program de activitate pentru luminarea credincioșilor în de obște. Când vom fi reușit să facem cu credincioșii această școală de moralizare prin constituția bisericească, ne vom gândi, între cele dintr-o lucruri, la alte revindecări în folosul

intelectualilor noștri, pe cari am dori să-i vedem; cât mai degrabă și cât mai stăruitor, *milind alături de Ierarhie, nu numai la deslegarea problemelor de ordin constituțional și administrativ în biserică, ci și în munca noastră de apărare și propovăduire efectivă a însăși credinței*, care rămâne între toate împrejurările, lucrul de căpetenie în biserică și pentru noi toți.

Biserica, înțeleg: cercurile oficiale de conducere bisericească, va trebui să se gândească serios, de-i, la mijloacele de realizarea acestui gând, de a spori tot mai mult viața duhovnicească în aparatul constituțional bisericesc și în sufletele credincioșilor. În munca de refecere, ce astfel se îmbește și se cere, organele eparhiale de publicitate vor fi mijlocul de căpetenie al acestei acțiuni pentru sporirea mântuirii noastre duhovnicești.

Trecem la altă ordine de idei.

Biserica nu e numai un așezământ social-juridic, care să-ți garanteze tie, ori cine ai fi în biserică, anumite drepturi de natură constituțională.

Biserica este, mai pre sus de toate și înainte de toate, depozitară și chivernisitoare a mijloacelor harice de mântuire sufletească personală a fiecărui membru al ei.

Care din aceste două griji: cea constituțională ori cea a propriei mântuirii sufletești prevalează în preocupările noastre obștești? Va răspunde la această întrebare, fiecare cel or în taina sufletului său. Dar, dacă odată punem creștinerea aceasta, ea cere și fixarea unei alinături: aături de problema, vieții constituționale pe un fond cât mai spiritualizant bisericească va trebui să ridice tot mai sus în preocupările sale problema păstoririi duhovnicești a maselor credincioșilor. Într-o asemenea, grija noastră de căpetenie să ne fie: intelectualii, iar arma noastră să fie tipărișurile și gazetele eparhiale. Cuvântul viu nu mai ajunge.

Condițiile noastre de până aci, de evanghelizare și de păstorie, au fost prea puțin prielnice. Da, mai ales când e vorba de formarea morală a intelectualilor noștri. Ei cei mai mulți, — vorbind de Ardeal — s'au format prin școale străine, iar biserica n'a putut avea accesul și mijloacele de a le face o educație religioasă-morală mai desăvârșită. Iar intelectualii mireni de peste Munți — de ce n'am spune-o? — au trecut prin școale, cari prea puțin au avut de a face cu ideea și cu practicile religiei.

Astfel intelectualii noștri, o seamă din ei au trebuit să trăiască moralmente din capitalul duhovnicesc, al inspiratiilor evlavioase adus dela vatra părintească, iar altă parte din ei a căzut în mare parte pradă curentului de modă anticreștin, care, dacă n'a putut suprima cu desăvârșire bunul aluat duhovnicesc adus de acasă, a împins pe mulți în brațele unui indiferentism religios. Și nu e mirare, deci, dacă pe unii din aceștia nu-i mai vedem în rândurile creștinilor noștri practicanți, ingenușchind înaintea scaunului duhovnicesc al Mărturisirei și înaintea sfântului Potir cu eucharisticul Hristos, sau dorindu-l cel puțin pe patul morții.

Dacă, între asemenea împrejurări, vina pentru asemenea stări o purtăm și noi preoții cu întreg sistemul nostru bisericesc, apoi paguba morală, fără îndoială, este a întregii biserici românești. De aceea trebuie să ne gândim cu toți, și noi preoții cari am întrelăsat o propovăduire, precum și credincioșii mireni intelectuali cu a lor parte de vină, să reparăm greșala săvârșită. Noi preoții, pornind dela „darul învățătorescului cuvânt”, să-i chemăm mai aproape și tot mai aproape de Hristos, iar mireni să și deschidă urechia, propovăduirii noastre care n'are alt gând, decât de a-i rândui și pe ei alături de noi, în soldații Numelui lui Hristos...

Hristos Domnul va sta aproape de propovăduirea noastră și de silințele lor de convertire. Citez două fapte. Dapu-

¹⁾ Fr. Frank: Bussdisciplin der Kirche, Mainz 1867 pag. 695.

²⁾ Canonul 64 al Sinodului ecumenic de la 680 se pronunță în această privință astfel: „...nu se cuvine mireanului, a învăța, înșușindu-și, dirigătorii dascălească, ci... a deschide urechia la cei ce au darul învățătorescului cuvânt... Ce te faci pe tine păzitor, oare fiind? ce te faci cap, picior fiind? Ce te apuci a comăndui oși, fiind rânduit între soldați?...”

tații mireni ai adunărilor bisericești din Ardeal, ale lui Șaguna, precum și dela Arad, dinainte de încheierea Statului șagunian, se cumineau la deschiderea sinoadelor. Iar în zilele noastre — știu cazuri — cu prilejul recentelor misiuni religioase în popor, s'au cuminecat și unii dintre mireni noștri intelectuali, în rând cu poporul.

Din cele spuse până aci rezultă, că organele noastre eparhiale de publicitate ar fi chemate în primul ca să îndeplinească o mare ope.ă de propovăduire, constituțională-bisericească și religioasă-morală, în sânul credincioșilor, și în deosebi în rândurile mirenilor.

Când aceste organe vor pune chestii cari vor interesa și pe intelectualii noștri, atunci putem presupune în mod logic: ca dela sine va urma apropierea acestora și indentificarea lor cu scopurile morale cari li-se vor desfășura prie propaganda noastră și ni vor celi gazetele.

Mi-se pare, că aceasta propovăduire este dintre acelea, cari reprezintă cea mai de seamă urgență.

Dar — să întoarcem vorba — oare gazetele eparhiale vor fi în stare să abordeze cu izbândă această problemă de evanghelizare și de postorație în aceeași vreme? Am teama întemeiată, că *fărămițată această propagandă, nu va duce la rezultatul dorit. Și atunci lucrul ce se cere să fie făcut ar fi acesta: să se creeze un organ de publicitate cu această tendință specială, și să fie întreținut de cele mai bune condeie din toate eparhiile ortodoxe române din țară.*

Dacă arhiepiscopia din Sibiu întreține pentru propaganda religioasă în popor „Lumina Satelor”, care cucerește teren până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, — de ce nu ne-am gândi, că este realizabilă o asemenea întreprindere și pentru familiile noastre de intelectuali?

Pentru copii avem un excelent organ de popularizarea științelor „Ziarul Științelor și al Călătoriilor”. Și dacă acel ziar prosperează, oare părinții familiilor de intelectuali români ortodocși ar avea mai puțină râvnă și jertfă materială pentru scoaterea unui periodic creștin pentru cărturarii noștri intelectuali mireni și pentru familiile lor și ale preoților noștri?

Nu mai lungesc vorba, ci las s'o continue cine mai are un cuvânt de spus la chestiunea ce am pus. Alăta dacă aș mai adăoga: Din cei 670 deputați mireni în adunările eparhiale din întreaga noastră biserică nu cred că s'ar găsi unul, care să o refuze, când i-s'ar trimite o gazetă de acest fel. Unde mai punem mulțimea de familii preotești și pe ceilalți intelectuali mireni cu bune porniri sufletești? Con-

tingentul de abonași, la tot cazul l-am avea.

Cine are un cuvânt de adăogat, *spună-l; nu, însă, criticându-mă, ci dând alte motivări și soluții mai bune pentru realizarea acestui bun gând, în slujba căruia închin acest scris al meu.*

Până nu vom recurge și la acest modern și actual mijloc de evanghelizare și de păstorie, n'avem dreptul să aruncăm după intelectualii mireni cu reproșuri, că ar sta prea departe de cele duhovnicești. Intre mireni noștri și între cele sfinte ale Neamului nostru, mi-se pare, nu este o mai mare distanță decât între felul propovăduirii noastre de până aci și între idealele îndatoriri de acest fel, ale Ierarhiei.

Protopop Dr. Gh. Ciuhandu
consilier eparhial

Biserica și Administrația civilă.

Vitalitatea din afară a Bisericii, — după cuvintele Marelui Arhiepiscop Șaguna — este condițională de neîmpedecata funcționare a tuturor elementelor personali și sociali din organismul Bisericii; de conlucrarea armonioasă a clerului și poporului, precum și a tuturor corporațiilor bisericești, de sus până jos la parohie.

Însă Biserica cu organismul ei există într'un mediu de viață, care este Societatea și Statul cu organele sale administrative.

Acest mediu poate avea asupra Bisericii influință binefăcătoare, dar poate avea și influință păgubitoare.

Biserica este în Stat și Statul în Biserică.

Membrii Bisericii sunt în același timp și membrii ai Statului.

Intre Biserică și Stat există raportul, dintre suflet și trup, cari împreună fac pe om după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

De aici urmează îndatorirea Bisericii de a sprijini Statul și îndatorirea Statului de a sprijini Biserica prin organele sale administrative.

Statul are nevoie de concursul Bisericii, pentru că numai Biserica poate — prin instituțiile sale dumnezeiești — să dea Statului cetățeni supuși, cinstiți muncitori și cu frica lui Dumnezeu.

Ordinea, disciplina și morala trebuie să stea la baza fiecărui Stat: iar adevărata ordine și morala izvoresc numai din credința și dragostea creștinească.

Dar și Biserica are nevoie de concursul Statului și a organelor sale administrative, atât din punct de vedere material cât și de cel religios—moral și cultural.

Vorbim de Biserica noastră ortodoxă română, care, — persecutată de întreg aparatul administrativ, al Statului maghiar — din lupta dărză contra tendințelor de desnaționalizare și din uriașa sforțare pentru cultura românească, a ieșit materialicește ruinită, ca și casa descoperită după o mare furtună.

Deci Statul prin organele sale administrative, este dator să-i vină în ajutor și să o ridice cel puțin la nivelul bisericilor minoritare din Țară. Fără acest ajutor al Statului, Biserica noastră ar continua să rămână în starea umilită dinainte de război, ca o pasere cu aripile ciuntite.

Dar Biserica are nevoie și de concursul moral al Statului și al organelor sale administrative.

Ele știut, că contrarii noștri caută cu toate mijloacele, cu prin otrăvirea sufletelor cu idei și curente subversive, să slăbească credința ortodoxă, să micșoreze puterea morală a poporului român și să turbure conștiințele cu scopul de a sparge blocul sufletesc al al poporului român, care a făcut România-Mare.

Aceia, cari sub regimul maghiar au ajutat pe contrarii noștri să ne sugrume, — acum se lopesce de dragostea față de noi, ca să ne deie o credință, o religie nouă, cu scop diabolic de a împedeca consolidarea poporului român într-un stat puternic, național și moral.

Contra agenților văzuți și nevăzuți, cari cultrează satele noastre, Biserica nare putere executivă.

Cuvântul ei nu e suficient mai ales atunci când se exploatează în mod criminal ranele războiului mondial.

Biserica nu poate împedeca nici literatura obscenă, care otrăvește sufletele și propagă anarhia, precum nici pe aceia, cari prin băuturilor alcoolice otrăvesc trupul țărânului român și cari din ținutul Maramureșului, au făcut așa zicând un cimitir de jale al neamului românesc.

De aceea am spus mai sus, că Biserica noastră are mare nevoie de concursul Administrației civile.

Cu satisfacție remarcăm, că Administrația civilă a-și face datoria mai ales din anul 1925.

Primăriile comunele, orașele, plasele și prefecurile județelor au contribuit și contribuiesc cu sume considerabile la renovarea și zidirea de noi biserici.

Din luna Septembrie 1925 până astăzi s-au sfințit prin Preasf. Sa Domnul Episcop, D-r. Grigorie Gh. Comșa, de tot 25 biserici, parte renovate, parte din nou zidite.

Nu e locul aici să le înșirăm toate, dar trebuie să remarcăm spre exemplu, că bisericile din Recaș, Vinga, Pustiniș, Timișoara — Mehala, Grădiște, Periam, Munar, Căpruța, nu s'ar fi putut zidi fără concursul Administrației civile; iar bisericile din B. Comloș, Ulvin, Tibiș și Mănăstiri cu greu s'ar fi putut renova fără acelaș concurs.

Nu e mai puțin adevărat, că Administrația civilă ne dă și concursul moral.

Prefectura județului Arad, prin ord. Nr. 21.617/926 a interzis propaganda cu fanfare a baptiștilor admitându-li-se întrunirile religioase exclusiv în case de rugăciuni, anume edificate pentru acest scop.

Cu ordinul Nr. 25.557/926 a interzis predicatorilor baptiști de a cultreera satele în scop de propagandă

baptistă. Predicatorii sub nici un cuvânt nu vor putea funcționa decât numai în localitatea lor de domiciliu. În fine cu ordinul Nr. 28.044 | 926 s's interzis cercu-larea predicatorilor sectori ambulanți.

Prefectura județului Timiș-Torontal încă a luat asemenea măsuri.

Prin ordinul Nr. 22.405 | 926 dispune urmărirea predicatorilor sectari neautorizați.

Prefectura județului Arad prin ordinul Nr. 204/926 a luat din nou măsuri pentru respectarea repausului duminical. Asemenea măsuri a luat și Prefectura județului Timiș-Torontal, prin ordinul Nr. 20.660/926.

Ministerul de Interne a dat ordin, ca membrii consiliilor comunale să meargă la biserică.

Iar pentru oprirea răspândirii broșurilor de cuprins subversiv se dau tot mereu ordine. Astfel prin ordinul Nr. 33980/926 al Prefecturii jud. Arad și ordinul Nr. 19.878 | 926 al Prefecturii județului Timiș-Torontal sau opriți mai multe broșuri de propagandă primejdioasă.

Dele sine se înțelege, că concursul și ordinele alutare ale Administrației civile numai atunci vor avea rezultatul dorit, dacă și preoțimea î-și va face datoria și va fi la culmea sublimiei sale misiuni.

Fiecare preot trebuie să se facă indispensabil în parohia sa prin zelul și prudența sa.

Și dacă după misiunea sa, preotul trebuie să țină contact pastoral cu fiii săi sufletești, nu e mai puțin adevărat, că acest contact trebuie să-l țină și cu organele Administrației civile, ajutând-o în executarea ordinelor, cari privesc progresul populației din punct de vedere religios - moral, cultural și economic.

Deci prosperarea Bisericii nu atârână numai de conlucrarea armonioasă a clerului cu poporul și cu corporațiunile bisericesti, — ci și de prudența, tactul și felul, cum știe preoțimea să lucreze în armonie și în pună înțelegere cu Administrația civilă.

Arad, luna Decembrie 1926.

Mihail Păcățianu
consilier refer.

O DATORIE

În primăvara anului 1929 se vor împlini 100 de ani dela introducerea arhierului *Nestor Ioanoviciu* în scaunul episcopesc al Aradului.

Pe povârnișul prăpăstios al anilor, în mijlocul multelor preocupări și griji ce ne tulbură liniștea meditațiunilor pioase, instalarea unui episcop, cu o activitate arhipăstoriească atât de redusă († 9/21 Febr. 1830) în timp și creațiuni, n'ar constitui un eveniment asupra căruia să ne concentrăm deosebit atențiunea, mai ales în zilele noastre, luminate de cele mai mari întâmplări și așezări din viața neamului românesc.

Dar introducerea lui Nestor Ioanoviciu, a primului episcop român, în scaunul eparhiei Aradului, încadrată pe acelea vremuri în mitropolia sârbească a Carlovițului și stăpânită mai bine de un veac de elementul minoritar și ierarhia privilegiată a Sârbilor, are o importanță deosebită, pentru că formează începutul fericit al unei noi epoci — românești — în viața și istoria acestei dieceze.

Intronarea sufletului românesc la conducerea acestei eparhii înstrăinate este rezultatul memorabilei mișcări naționale bisericești dela începutul veacului al XIX-lea a Românilor din eparhia Aradului, a „instanței” lor demne și energice din 1814 către împăratul Francisc I, pentru a li-se da un arhi-păstor de „neam român, cu sângele și cu inima română”.

Pornind această viguroasă acțiune de jos, din masa poporului, organizată și condusă de un liu de țăran, înzestrat cu înaltă cultură și erudiție, stăruia nu numai pentru a li-se da un păstor sufleteș de sânge român, care să fie ales „prin însăși comunitatea așezată pe temeinile legii creștinești”, ci și pentru egala îndreptărire a Românilor prin desființarea privilegiilor și a despotismului, ce-l exercita o minoritate asupra unei majorități.

Sufletul acestei mișcări, tânărul *Moise Nicoară*, „deputatul” clerului și al poporului român din eparhia Aradului, e cel dintâiu dintre marii luptători și martiri ai Românilor de dincoace de Carpați, care insistă pentru revindicarea drepturilor naționale ca emanând din drepturile omului, care are îndrăzneala a spune în fața stăpânirii absolutiste, că puterea ei e nu numai din grația lui Dumnezeu, ci și din voința națională.

„Tot împăratul — scrie în memoriul său din 1819 către Francisc I — are puterea sa dela supuși..... Tot scopul pentru care s'a ales împărații este siguranța și fericirea supușilor... Lucrul românilor pentru episcopie este public și de obște cunoscut, precum și vrednicia lui aduce cu sine, care întâiu l-am purtat eu cu alții, iar apoi la Viena numai singur, ce este lucru foarte cunoscut. Eu l-am purtat după datoria mea cea mai sfântă, după putința mea împotriva mai marilor sârbești, spre fala românilor și a statului împărăției....”

La jubileul de 50 ani al venerabilei noastre reviste „*Biserica și Școala*” credem a împlini o pioasă datorie, fixând pentru o clipă atențiunea cetitorilor asupra unui eveniment, a unei zile de biruință și de bucurie a fericirilor noastre înaintași, cari au luptat, jertfit și suferit, pentru ca noi, nevrednicii lor urmași, să putem gusta binecuvântarea și fericirea zilelor de astăzi când din îndurarea lui Dumnezeu ne vedem o turmă și un păstor.

Cuvine-se ca în momentele de satisfacție și înălțare sufletească, ce ni le oferă munca trudită și cinslită din cei 50 ani împliniți, să ne gândim serios la obligamentul moral de a scoate din întune-

rec la lumină paginile glorioase din trecut și pe cei ce le-au scris și să le comemorăm cu recunoștința și demnitatea ce se așteaptă dela o biserică și un neam cese respectă pe sine.

Dr. Teodor Botiș,
director seminarial.

Dr. Teodor Botiș
director seminarial, fost redactor dela 1917—1921.

„Mergi de te arată...”

Oamenii vremilor noastre vor să ne restrângă câmpul de acțiune. Vor să ne zăvorskă numai în biserică. „Popa la biserică” ne strigă ireverențioși, câte ori preotul, se întâmplă să le încrucișeze cărarea. Noi răspundem însă cu hotărâre, vrem câmp larg de lucrare, întreg terenul vieții publice, după măsura forțelor mitelectuale și morale, cu cari îi putem slugi.

„Peste zidurile tale, Ierusalime, pus-am păzitori ziua și noaptea... (Is. 62.6) Preotul e păznicul cetății neamului, păzitorul muntelui păcii”, în mijlocul acestui popor. Lui i s’a încredințat cel mai de seamă parapet de sprijin al Împărăției lui Hristos în lume. Și trebuie să-l apere până la ultima răsuflare, împotriva oricărui vrășmaș. Când dă năvală primejdia trebuie să sune din goarnă, să plece sprijinite de pavăza credinței și cu sabia duhului care este cuvântul lui Dumnezeu, în gura lui.

Va intra deci preotul în școală. În butul tendințelor inexplicabile de a isgoni religia din școală, trebuie să i se deschidă porțile școlii, ale celei primare, ca și ale celei secundare de o potrivă. Religiuinea e mai întâi pentru sufletul nevinovat de copil. „A unora ca acestora este împărăția Cerurilor”. Preotul esie grădinarul chemat să îngrijască viața plâpândă a acestor crini; îngerul care le călăuzește sufletele spre înălțimele senine ale vieții. Până când neamul mai vrea o ordine de viață și până când Societatea mai râvnește o fericire vremelnică și vecinică, locul preotului este în școală, alături de dascălii ei.

La fel este chemarea preotului în mijlocul *asociațiilor*, reuniunilor și societăților de tot felul. Intovăârșirile de orice nuansă, religioasă, culturală, economică..., sunt mijloace de strângere a rândurilor în vederea apărării unor interese în comun și de sprijin reciproc. Când se urmărește o sănătoasă îndrumare a vieții obștești, și mai ales buna educație a tinerimii, preotul trebuie să fie acolo cu concursul său. Dar el nu poate privi indiferent nici un fel de tovrășie, mai ales atunci când potrivnici ai bisericii și ai operei, al cărei slujitor este, caută să câștige aderenți prin mijlocirea unor asociații, îndreptându-i apoi contra religiei și asumându-i asupra moralei creștine.

Aceeaș datorie ne mână să ne asigurăm un loc de cinste în toate *reprezentantele* vieții publice, și consiliile comunale, orășenești și județene, în adunările reprezentanților țării și chiar la guvern. E nevoie mare să fie apărât

pretutindenea prestigiul religiunii și respectarea drepturilor câștigate de biserică. Se tratează doară acolo de instituție de educație și se stabilesc norme de reglementare a vieții obștești.

Nici *politica* nu trebuie să ne lase indiferenți. Suntem doar cetățeni cu drepturi și datorii. Nu înțeleg înregimentarea în politică de partid; odată cu capul, nu. Pentru că aceasta e politica intereselor înguste, ce se pune adeseori în contradicție cu *politica neamului*. Preotul nu poate face decât politica poporului, și astfel trebuie să fie liber de cătușile politicianismului unilateral. Chiar în cadrele unui partid, — dacă la noi deocamdată nu se poate face politică altfel —, el va sta neînduplecat pe punctul de vedere al adevăratelor interese ale neamului, făcând să se simtă că reprezintă dreptatea și adevărul lui Hristos în lume. Fără acest steag preotul nu are ce căuta în arena luptelor politice, căci va ieși înfrânt și zdrobit, ca prestigiu; nu numai el, ci și opera lui Hristos al cărei reprezentant este.

În sfârșit numai o ramură de manifestare a vieții publice încă. Preoțimea trebuie să intre în *redacțiile presei*, deadreptul, ori măcar prin colaborare. Nu înțeleg presa bisericească pe care o alimentează preoțimea, ajutată de câte un mirean cu suflet ales de preot... Presa bisericească se adresează unui restrâns cerc de cititori, toți de aceeaș concepție și mentalitate, pentru care nu se reclamă o luptă militantă în duhul lui Hristos. Trebuie însă să ne îndrumăm spre *redacțiile celorlalte gazete*, de orice culorit. Nici un ziar, dar mai ales nici o „gazetă pentru popor” să nu rămână neînsoțită, pas de pas, de vigilența unui preot. Să nu se poată strecura fără răspuns în *aceleași coloane* nici o ieșire, nici o părere, nici un „fapt divers”, care ar putea atinge prestigiul și demnitatea bisericii, ar ataca principiile și religioase, ori ar lovi în legiunile și normele ei morale.

Puterea presei e în deobște recunoscută. Azie factorul cel mai determinat al opiniei publice. Fiecare breaslă își are presa sa și ține cu dărzenie să o aibă. Mai mult, tinde să o cucerească numai pe seama sa. Dar noi suntem de-o potrivă ai tuturor. Cu un ziar de caracter bisericesc militant n’am izbutit; cel puțin de o camdată nu, pentru că n’am putea aduce lumea la acest altar de închinare. Vom merge noi deci, la bisericuțele ei, ca să le sfințim acțiunea cu aghiazma duhului creștinesc, îndumând orice manifestare în spiritul lui Hristos și rectificând orice abatere din drumul drept al unei vieți creștinești.

O alitudine de viață creștinească trebuie să se înstăpânească în toate formele de manifestare publică. Preotul trebuie să se arate prețutindenea, cu drapelul lui Hristos în mână, ținut cu vigoare și înălțat sus, să-l vadă ochii tuturor.

Arhim. P. Morușca

ODA

la jubileul de 50 de ani al Revistei:
„Biserica și Școala“.

„România muncitoare, vină împărăția Ta!“ (Episcop Roman R. Ciorogariu).

*Zile grele, zile triste, zile pline de obidă,
Au trecut, în foc și sânge, dar, în urma lor privind:
Vrednicia unor trudnici, ce știură să deschidă
Părții noi prin întunec, frații mei, vreau s'o colind...*

*Doar cu sufletul în oase, rupți de foame și de sete,
Cu privirile nspirale de cerescul ideal:
Muncitorii la gazeta legănau, pe îndelete,
Visul cel fără de prihană, spus și'n doină și'n caval...*

*Preoții și învățătorii își iubeau gazeta mică,
Doar „Biserica și Școala“ îi ținea, cu drag, de mână:
Când vedeau, că din vre-o parte, grea furtună se ridică,
Toți erau de luptă gata, toți, să nfrângă pe păgâni...*

*Ne izbeau pe drum cu pietrii: limba, legea, ne-o huliră,
Și puneau obezi pe trupul istovit al unui neam:
Și-atunci fluierul la gură... doru'nfiripa o lyră,
Care-ngemână suspinul cu nădejdea, ce-o aveam*

*Căpitani puși în frunte, mergeau fâlcic înainte,
Zi și noapte, fără preget, fără cel mai mic popas;
Bucuratu-s-au jărani — chiar și morții din morminte —
Glia s'a trezit, și'n coarzi murmură un dulce glas.*

*O copilă-ncântătoare se născuse p'un mușchiu verde,
Zina florilor fu nașă, codrul preot luminat;
Numele ei „Libertate“, cătu-i lumea nu-l va pierde,
Căpitani îi cântă hora, și-o așează la Palat...*

*Când cresc în omenire dukul ei și ea fu mare,
Moldovenii și Muntenii îndrăgir' al ei cuvânt:
România, printre neamuri, ca un inger ne apare:
Doamnă pe străvechi holare, în străbunul ei pământ.*

*Iar cetatea „Libertății“ s'a păzit de anonimi,
Cari în sufele clădiră cullul mare pentru ea;
La gazeta noastră mică s'an înfrânt toți Hieronimii,
Căci eroi purtau condeii, ce pe dușman răpunea.*

*Le admir credința sfântă și avântul, ce le duse
O putere uriașă și un suflet plin de foc:
Aghiazma, care'n clipa botezării mi-i scaldase
Ne sfințească, toldeanna, viitorul cu noroc.*

*Și acei, ce se'ngropară, și acei cari număr' anii
Și trădese în fericirea împlinirii unui vis:
Să primească închinarea, pentru lupta cu dușmanii,
Numele lor fie vecinic colea'n sufele închis.*

*Voi, condeele de-acuma, drum de flori vedeți în cale,
Jugul s'a înfrânt, dar lupta se gătește în ascuns,
Soarele-i la prânz: din piscuri, mai priviți și voi la vale,
Că'n tranșeul nost' dușmanul nici-odată n'a pătruns.*

Al. Munteanu al lui Vasile:
protopop, fost senator.

INȚELESUL ACESTEI POEZI (ODA la jubileul de 50 ani al Bisericii și Școala).

1. Sub regimul împilător maghiar, neamul românesc din Banat, Ardeal, Crișana și Maramureș, a trăit zile grele, triste și pline de obidă între cei-ce luptau cu condeii și cu graiul pentru apărarea drepturilor usurpate ale neamului nostru, erau, natural, truditarii pentru întronarea egalității și frăției tuturor neamurilor din conglomeratul politic: Austro-ungaria. Vrednicia lor, a purtătorilor de condei dela revista „Biserica și Școala“, vreau s'o colind eu, colindătorul și voi, ascultați-mă.

2. Fără bani, cu haine suptiri în vremea iernii, răbdând de foame și de sete, vizitatorii acestia, redactori și zetari, intelectuali și maestrii ai artei tipografice, desmerdau visul de veacuri al neamului și tot scrisul lor, purcedea din acest punct de vedere, vis, care se doinea în fluier și în caval.

3. Biserica, depozitara sufletului român se străbun și Școala, răsadul acestui suflet, în epoca învățământului confesional, prigonit de stăpânirea ungurească, înfrătea sufelele preotimii cu ale dascălimei noastre și în fața furtunei deslănțuite de ura guvernului maghiar, deschideau în „Biserica și Școala“, foc concentric pentru a se menține nebiruiți în defenziva lor eroică.

4. Drept urmare a luptelor de tot felul duse energic și cu plan inteligent contra opresiunii maghiare, stradele Aradului au fost puse în mișcare și gloatele plebei maghiare au dat năvală asupra redacției „Biserica și Școala“, asupra institutului teologic-pedagogic, unde era tinerimea română, teologii și pedagogii seminarului ortodox român, ca să ne izbescă cu pietrii și cuibul culturi românești intransigente și pe accia, cari mâine, aveau să-și pună trudită viața în joc, pentru apărarea sufletului românesc și ortodox. Doinile naționale de aci înainte se înfiripau mai dese, noi cântam fără frică, în grădina seminarului „Deșteaptă-te Române“ ear în mijlocul nostru, dând comanda din ochii albaștrii plini de vraja unui sfânt ideal, dascălul iubit Roman Ciorogariu... azi episcop al Diecezei ort române a Orăzii-Mari.

5. Toți colaboratorii din centrul seminarului și dela foaia noastră sunt numiți căpitani, scrisul lor, modul lor de luptă, înflăcăra satele. De aceea erau ascultați și iubiți de jărănimea din dieceza Aradului.

6. Drept urmare a luptelor necumate, și pentru că ceasul înfrățitor, plămădit pe diferitele terene ale vieții noastre naționale și în câmpurile de luptă, a sosit pentru eliberarea noastră, - de demult de sub Turci; iar la urmă în războiul mondial, de sub unguri. Libertatea este înfrățită ca o copilă, care a crescut mare, a dus idealul eliberării de sub jugul străin la Palatul regal din București. Aici a pregătit sufelele Suveranilor noștri, ca națiunea Română, Muntenii și Moldovenii, prin luptele dela Mărășești, Mărăști, Jiu, Otuz etc. să devină o unitate politică, toți Românii să se unească în România întregită de azi.

7. Cetatea Libertății a fost apărută de toți naționaliștii cari și-au dat vîaga pentru apărarea poporului, păstrându-și credința în virtuțile străbune. Aici pomenesc iarăși un moment din persecuția ungurească, anume când ministrul maghiar Hieronimy persecută școala pedagogică și în genere școala confesională. Acela, care la gazeta noastră: „Biserica și Școala“ și în seminar, a luptat fără teamă, contra lui Hieronimy, a fost episcopul de azi din Oradea-mare, Roman R. Ciorogariu.

8. Lupta tuturor e admirată și rog pe Dumnezeu, ca sfânta aghiazmă, care i-a scaldat în clipa botezării, să sfințească totdeauna norocul neamului nostru, pentru toți vecii.

9. Tributul recunoștinții pentru toți eroii, deci și pentru accia cari au răposat cu idealul în suflet, fără a-l vedea.

10. Numele lor, al tuturor, să rămână o pildă de urmat, de aceea acest nume să fie, ca o scumpă comoară, păstrat în sufele.

11. Avertisment luptătorilor, colaboratorilor de azi și din viitor să nu se lase înșelați de aceste zile de epopee, ci să muncească. S'au ridicat prin cei duși, la zenitul vieții; de aco'o să fie cu grije, pregătindu-se pentru luptele de mâine, pentru că în „tranșeul nost' dușmanul nici-odată n'a pătruns“, să nu pătrundă nici la noi.

Presă în slujba bisericii.

„Presă, tu ești marele orator, marele predicator al timpului nostru. Vorbele tale spuse cu patimă, în puține ore, răsună în toată țara. Presă, tu predici în birturi, în cafenele, în tramvaie, în trenuri, în casele particulare și grozav, în piețe. Unde sunt mai mulți adunați și tu ești în mijlocul lor. Și glasul tău răsună mai puternic de cât al celui de pe catedră. Ce nu rămâne în memoria cetitului, rămâne pe hârtie și cuvintele mai departe celor ce celesc. Așa strigă presa zi de zi, fără răgaz și fără odihnă”.

Cu aceste cuvinte, caracterizează marele scriitor austriac Rosegger, puterea presei.

Iar un înalt preot de o confesiune străină afirmă următoarele:

„În zadar zidiți biserici, țineți misiuni, întemeiați școli, toate faptele voastre bune sunt zadarnice, dacă nu știți să mânuiți presa creștină și defensiv și ofensiv”.

Amăsurat acestui principiu, bisericele catolice și protestante din țările culte ale apusului, au cu sutele ziare și reviste creștine admirabil scrise, pentru a contrabalansa loviturile care vin din partea presei profane, coruptă și dușmană declarată a creștinismului.

Bine înțeles, ar fi o imposibilitate să ceri la noi o astfel de presă creștină, fiindcă noi nici economic, nici culturalmente nu suntem astfel organizați, ca să putem susține o atare presă creștină. Nu avem nici gazetari creștini, nici fonduri, nici public pregătit. În mod fatal trebuie să ne mulțumim numai cu pregătirea vremurilor viitoare, când copiii noștri vor fi capabili să facă ceea ce dorim noi. La noi s'a lansat o părere foarte primejdioasă pentru viitorul bisericii și anume: că biserica și-a terminat rolul ei de ocrotitoare a națiunii, acum să rămână între cei patru pereți și să-și vadă de rosturile ei curat bisericești. Un mare și, repet, primejdios neadavăr.

Să luăm sub analiză numai un fapt.

În corpurile legiuitoare ale țării se aduc atâtea legi, cari privesc direct sau indirect biserica.

Biserica noastră, în loc să-și aibă reprezentanții săi harnici acolo unde se fac legile și să nu sufere făurirea lor, în felul în care este ori jignită, ori împiedecată în munca sa, se lăngue și protestează pe afară, după ce nu se mai poate ajuta.

Ori ce ar spune oamenii, cari confundă persoana lor mică cu figura uriașă a lui Hristos, *biserica noastră este direct obligată să intre în conflict cu lumea, când această lume nu merge pe calea care trebuie să meargă.*

Biserica își are chemarea ei, de a ridica lumea după învățăturile ei și nu poate ține seamă de gusturile oamenilor trecători.

Retrăgându-se biserica noastră ca să nu suferă lumea, azi dintr'o redută, mâine dintr'alta, la urmă se face inutilă. Incelul cu încetul, lumea a-

ceasta mare și păcătoasă în care trăim se dedă să nu mai țină seamă de biserică.

La judecata din urmă, atât cenducătorii cât și slugii bisericii, nu vor fi întrebați că ce-ai făcut ca să nu supărați pe cutare ministru ori prefect, ci din contră, ce-ai lucrat *pentru desăvârșirea lumii* în mijlocul căreia ai trăit. De ce atâta frică de oameni, de ce o refragare așa de mare a bisericii de pe arena vieții, când Hristos a trimis *biserica chiar în mijlocul lumii, acolo unde arde focul păcatelor oamenilor mai tare.*

Bine, bine domnule! vor zice cetitorii acestor șire, ce are de-aface aceia ce spuseși d-ta cu rostul presei creștine? Uite ce are aface: ca să-ți trebuiască presă creștină românească, trebuie să ai și pentru ce să te lupți. Dacă tu biserica ești slugă plecată la toată lumea, atunci nu ai de ce să te lupți și prin urmare nici de presă, care să te apere și să atace pe condușii tăi n'ai lipsă; fiindcă tu ești prietin cu toată lumea și toată lumea este prietin cu tine.

Se schimbă situația însă, dacă ai ceva de revindecat și dacă nu-ți convine cum tratează lumea.

Sancțiunea Sa Patriarhul țării, în o cuvântare a Sa, ținută la inaugurarea culărei academii de comerț spunea că muncitorii de nație străină, trăiesc splendid în Țara noastră. Iată că ar avea presa creștină românească ce să desbălă în coloanele ei.

Preoțimea românească are, har Domnului, ce mânca, dar nu are altceva și anume, nu are cu ce se cultiva. Cărți, ziare, reviste nu prea pot intra în casa preotului nostru, căci costul lor trebuie aplicat în altă parte, la cumpărarea ghetelor copilor, cultura, în afară de darurile primite de la Dumnezeu, este în mod esențial legată de bani. Ai bani, poți face cultură, n'ai bani, nu poți face cultură.

Iată ce teren larg de muncă ar avea presa creștină, să arate lumii ce vrednică de osândit este mentalitatea care admite să se scalde în miere și în lapte străinii în Țara ta și pe urmă să faci o dogmă din sărăcia preoției tale și să nu-i dai posibilitatea preoției tale să se cultive în felul în care cere timpul de la ea și să nu înțeleagă că cultura preoției înseamnă cultura poporului.

Mijlocul cel mai ușor și mai inteligent, este să te folosești de sărăcie, dacă vrei să faci imposibilă o tagmă. Și mijlocul acesta se aplică chiar preoților, cari au chemarea să dea fundamentul țării, morala.

Cine spune că preoțimea noastră este retribuită conform cerințelor vremii, face glume încă pe spina țării.

După satisfacerea nevoilor de trai sufletească a preoției, presa creștină și-ar afla și gazetari creștini numai de cât. Preotul nostru independent ca trai și bine armat culturalmente, ar forma cel mai bun gazetăr creștin.

Atât în puținele ziare bisericești, cât și în ziazele profane, preoțimea noastră ar putea milita, fără nici o teamă de a fi lovită pentru triumful ideilor creștine.

Presa noastră profoană, în raport cu presa uriașe a altor țări, e mică, dar totuși destulă ca să învenineze zilnic mintea și inima miilor de cetitori. E vremea ca în coloanele tuturor acestor ziare să se ivească preoții cu crucea în mână, curățind și sfințind atmosfera.

Poți fi păgân, aleu, indiferent cât vrei și totuși trebuie să admii că un stat și un neam nu poate trăi fără respectul moralei. Imoralitatea de ori ce fel și de ori ce grad, distruge tot. De aceea înainte de a avea o presă creștină românească pe hârtie, mai întâi trebuie s'o avem cu toți în suflet.

Părerii greșite că biserica să nu se amestece în daraverile lumesti, să spunem adevărul: *Biserica pretutindeni de față și respect desăvârșit din partea ori și cui, bisericii.*

Înainte de toate deci, avem lipsă de o puternică și activă mentalitate creștină, de la Vlădica până la opincă, care nu se poticnește în supărările oamenilor, ci merge înainte ca magii după steaua de la răsărit.

Când vom avea această mentalitate, presa românească creștină se va înfăptui, hârtie și condei se va găsi grabnic.

Dr. Ștefan Cioroian
protopop

Importanța bisericii și a școlii confesionale din trecutul nostru.

E în firea individului în parte și a colectivității în general tendința, de a-și căuta scutul în fața pericolului.

Neamul românesc pe vremurile de urgie, fiind amenințat de cutrupire, a luat refugiul sub aripile bisericii, care l-a scutit și apărât veacuri de-a rândul. Și era lucru firesc. Biserica își avea ca temelie însăși ființa poporului, pe care apărându-l, se apăra pe sine însăși. În consecință acțiunea bisericii era dublă, propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu și *apărarea neamului.*

Muncă grea și istovitoare a fost munca aceasta. Vremurile vitrege, prin care a trăit și trecut poporul nostru românesc, au prentis eforturi supraomenești, pentru realizarea acestui scop dublu. Și ca această muncă să fie mai suportabilă, s'a conceput ideea înființării unei noi instituții: *școala confesională*, care să stea în ajutorul și sprijinul bisericii în acțiunile sale.

Poporul român, popor fără cultură din cauza vremurilor neprielnice, nu putea înțelege la început rostul acestei instituții. De aici

sbuciumul bisericii, de a-i asigura viața și a-o pune în funcțiune.

Însuflețirea e o mare putere în ființa omenească, e cel mai puternic motor, de a încorona cu succes o nizuință. Preoții prin biserică și învățătorii prin școală, conduși de această însuflețire, au ținut vecinic aprins focul sacru al iubirii de neam în sufletul poporului, prin ce biserica și școala au devenit stăpâne peste voința lui, care asculta și urma glasul lor, și l-a ascultat și urmat, pentru că am simțit și știut că numai sub scutul acestor instituții sfinte își va vedea mântuirea sa!

Și mântuirea a sosit! E numai întrebarea: oare biserica și școala actuală își vor păstra rolul și importanța de odinioară?

E o întrebare, asupra căreia e bine, să meditam!

Galșa.

I. Groșoreanu.
învățător, fost senator.

Preotul și învățătorul român.

Pentru noi, învățătorii români, iubileul de 50 ani de existență al valoroasei reviste: „Biserica și Școala“ este un prea plăcut și duios praznic.

Veacuri de-a rândul, neamul nostru românesc, de pe aceste frumoase și scumpe plaiuri, a trecut prin cele mai grele vremuri. Și în aceste vremuri grele, pentru neamul și poporul nostru românesc, *biserica și școala*, au fost cei doi factori, cari totdeauna nedespărțiți de popor, au lucrat, în zile bune ca și în zile rele, sincer și desinteresat, pentru a-l lumina și prin *lumină* a-l întări tot mai mult în *credința* sa strămoșească și în *conștiința* sa națională cu speranța, că neamul românesc, odată și odată, totuși va ajunge *ziua mare și sfântă a unității sale naționale.*

Credința strămoșească și conștiința națională, *dezvoltată și întărită* de biserică și școală, de preot și învățător, au fost totdeauna în trecut *tăria* poporului nostru, în toate luptele și manifestațiunile lui religioase, culturale, economice și naționale și tot această credință și conștiință va fi și are să fie *tăria* lui și în viitor.

„Biserica și Școala“, care astăzi, îmbrăcată în haine de sărbătoare, își serbează iubileul de un jumătate de veac, a fost tribuna scumpă de pe care a răsunat glasul sincer și autorizat al preotului și învățătorului român, vestind adevărul, împrăștiind lumina și cultura

și întărind poporul în credința unui viitor mai bun și mai fericit.

În tot trecutul nostru sbuciumat, de jale și durere, preotul și învățătorul român, au fost dascălii neamului și apostolii sinceri, desinteresăți și nerăsplătiți, ai credinței și culturai naționale românești. Lumină au fost ei și *lumină* au răspândit, iar prețioasa revistă „Biserica și Școala” a fost trâmbița de aur prin care s'a dus această lumină în mijlocul poporului și s'au oțelit și întărit sufletele preotului și a învățătorului român, ca cei înainte stătători în primul rând, în lupta mare și sfântă ce au dus-o și a trebuit s'o ducă pentru marea și fericita ziua a învierii depline a neamului românesc, pe care totdeauna l-au servit cu credință și devotament.

Este ușor *astăzi* să te lăfăești în bine și fericire, dar era greu *atunci* când fiind vorba de a fi sau a nu fi, trebuia să înfrunți cu demnitate loviturile agresorului fără milă pentru că să te mântuești ca neam și individ, după cum a făcut-o preotul și învățătorul român în tot timpul de jale și durere, de care, vai, cu câte jertfe am scăpat!

Coloanele valorosului organ „Biserica și Școala” sunt mărturie vie a luptei și muncii desinteresate ce s'a purtat. Condeiele distinse de preoți și învățători, cari de 50 ani au împodobit acest organ, sunt dovada gândurilor curate ce am avut și sentimentele alese de cari am fost cuprinși.

Preoții de pe amvon, cercuri religioase și întruniri publice, învățătorii dela catedră în școală, întruniri publice și reuniuni învățătoarești și ambii, strâns uniți, cu mâna pe condei au lucrat, au muncit, au suferit și au murit pregătind zi cu zi, ceas cu ceas, ziua cea mare care avea să vie și care atât de grabă a venit!

Dacă în trecut a fost așa, și frumos a fost cum a fost, se poate oare, ca preotul și învățătorul, acești doi factori, concrescuți cum se zice, atât de valoroși, să lucreze în viitor altcum? Nu!

Soldatul român, pregătit sufletește tocmai de preotul și învățătorul român, și-a făcut datoria pe deplin, a cucerit ce a fost de cucerit, a cucerit aceste mândre și scumpe plaiuri, pentru neamul și patria românească. Este acum rândul preoților și învățătorilor români iarăși, ca să desăvârșească această muncă. Și această desăvârșire a muncii, nu se va putea realiza, fără ca preotul și învățătorul român să fie și în viitor ce au fost ei totdeauna în trecut: *frați adevărați* și muncitori harnici și desinteresăți, fiecare la locul și în ogorul său?!

Dacă în trecut, preot și învățător, strâns uniți, am muncit, pentru ca astăzi să ne putem bucura de sfintele zile ale libertății naționale, în viitor vom avea să muncim tot cu același zel, tot cu aceeași însuflețire, tot cu aceeași dragoste, sprijinindu-ne reciproc și tot atât de strâns uniți, braț la braț, cot la cot, pentru ca să vedem întrupată și cialală parte a chemării noastre al idialului nostru mare și sfânt: *consolidarea noastră națională și desăvârșirea noastră religioasă și culturală*.

Ori aceste se pot ajunge numai prin *suflete alese* prin suflete oțelite și bine pregătite prin credința desăvârșită în Dumnezeu și ajutorul lui și prin cultură în școală, la lumina și căldura dragostei preotului și a învățătorului român de neam și țară. Căci, orice s'ar zice, dar *sufletele* tot numai în mâinile preotului și a învățătorului sunt.

Ei sunt „vasele alese de Dumnezeu”, după cum zice Sf. Scriptură, și tot ei au și chemarea și puterea de a fi stăpânii sufletelor.

Și acum, trecând pe dinaintea ochilor noștrii sufletești: toată munca, toată însuflețirea, toată abnegația, toată dragostea de neam și toate jertfele de cari au fost capabili preoții și învățătorii români, școala română, la iubi-leul merituosului organ „Biserica și Școala” de un jumătate de secol, îi strigă un călduros și sincer:

Intru mulți ani!

Dimitrie Popovici
director școlar.

Misiunile

Cine mai contestă azi covârșitoarea contribuție a preoțimei ortodoxe la făurirea și plinirea visului de vecuri al neamului?

Credința neșovăitoare întru realizare, nădejdea îndârjită încurajând înfăptuire și iubirea nefățărită față de cei ce se jertfeau pentru izbânda aceluia ideal, sintetizau pe acele vremuri o *misiune*, ce se lăsa din greu și exclusiv pe umerii preoțimei noastre articulându-se cu inecetul și în Crezul bisericii legii și a neamului românesc.

Cum a putut îndeplini modestul preot ortodox al secolelor și deceniilor trecute această grea misiune, fărâmițând orice tentațiune îndreptată contra credinței originare, spulberând toate atacurile ce au fi lovit iubirea dintre frați și de lăturând și cel mai mărunt strop al acznălejdin din sufletele mai flexibile și sovăielnice?

— Avea deplină conștiință a misiunii sale, desprinsă din sfintele taine ale ortodoxismului.

Ortodoxismului genuin i-a reușit, mai din bășug decât oricărei alte forme de credință creștinească a cobori din slăvi harul și mântuirea prin ridicarea viciilor omenești comune, la cea creștinească superioară, infiltrând în organismul acestor viețuiri prezența vecinică a Mântuitorului. Vechea lege românească l'a coborât în inimă, familie și neam pe Acela care

intruchipă izbăvirea. Ea în acea tă lucrare se folosea de acțiuni sfinte, izvoare divine de energii renăscătoare și tămăduitoare: *sfintele taine*.

Prin Ele creștinii ortodocși trăiau continuu în Domnul și se renășteau printr'ansul. Această legătură cu cerul o mijloacă biserica ortodoxă cu misionarul ei: *preotul ortodox*.

* * *

Neamul nostru — ortodox suigeneris — în ultimile decenii, lovit brutal de nevoile din afară și de decepțiile din launtru, lipsindu-i adesea abnegarea până la jertfă a vechiului păstor ortodox, slăbește în tainica legătură ce o avea cu Cerul. Sufletul măcinat și amăgit uită vindecătorul leac al sfintelor taine răcindu-se în același timp tot mai mult și de Biserică. Dintre epigoni viguroșilor ortodocși ai legii românești, unii — intelectuali — cad într'un maleabil indiferentism, iar alții — creduli — încep lungul și al rătăcirilor dintre confesiuni și secte speând redobândirea comorilor pierdute prin mijloace străne substratului lor sufletelesc.

Chemarea păstorului ortodox modern este scoaterea celor căzuți în prăpastia indiferentismului și ușoarea reîntoarcere a acelor din neantul rătăcirilor, refăcând aceea legătură — laxă la cei dinăia, ruptă la cei din urmă — cu Biserica, pogorânda în inimi, prin mijlocirea sfintei lucrări a tainelor, pe Mântuitorul revenind la starea originală de: un neam și o lege.

Activitatea misionară a preoției noastre — organizată cu sub orice egidă și pornită din orice fel de preocupări bisericești — în're împrejurările actuale aduce *foloase* reale și netăgănuite pentru întreaga obște românească, trecând barierele pur eclesiastice.

Statul român, oricât de extins s'ar prezenta teritorial și oricât de bogat s'ar impune din punct de vedere economic, nu se va putea numi acesta ca putere decizivă până când îi va lipsi consolidarea socială. Aceasta reclamă o muncă continuă, în lungată ferită de dureroasele diuburi ale experimentelor, în perondarea guvernelor, schimbul, mutarea, transferarea, depunerea și concedierea diferiților funcționari din toate ramurile și toate categoriile, unica tagmă până azi inalienabilă este preoția. Păstorul chemat pe viață la conducerea enoriei lui, față de toți ceilalți conducători intelectuali morali, economici ș. a. din acea localitate, are stabilitatea și putința ca o acțiune îndreptată întru consolidare să o și îndeplinească.

Atunci, când preoția organizată în cercuri misionare pornește o activitate de trezire religioasă în straturile largi ale poporului, aceasta este tot odată și punerea pietrii fundamentale a desăvârșitei consolidări sociale. Cei chemați trebuie să ia act despre acest folos obșteșc pregătind calea și terenul pentru acei ce pășesc în numele Domnului.

În statele occidentale ale Eusopiei și cele din America, masele populației: intelectuali, meseriași, țărani etc. ajutate de concursul larg al celor dela cârmuire pregătesc terenul și aranjează misionarilor primiri cari emulează cu cele ale unui cap al statului ori unor căpetenii acelor mai înalte instituții de cultură, fiindcă știu aprecia foloasele obșteșcilor sociale ce le aduc acei misionari prin ridicarea nivelului moral al maselor și răspândirea religiozității aducătoare de bucurii duhovnicești și fericire mântuitoare de suflete ale indivizilor.

Eparhia noastră, croind Pr. Sf. Sa Grigorie o binechibzuită organizație misionară, a început aceasta consolidare socială prin trezirea religiozității și chemarea la Biserica Mântuitorului a sufletelor, cari rătăcesc indiferente și moarte pe valurile sărate ale mării acestei vieți grele de purtat. Începând

cu zile de refacere sufletească a postului Nașterii Mântuitorului, echipe de preoți au pornit întru cercetarea credincioșilor! Prin liturgisiri în sobor și co-terinte religioase în cadrele cercurilor religioase pregătesc calea sufletului la o nouă viață: pe urmele Mântuitorului, iar prin misiunile proiectate pe mai multe zile, dând un larg teren săvâșirilor sfintelor taine, s'au deschis porțile sufletului trezit. Sfintele taine împreună pe creștin cu Mântuitorul, îl vindecă de boală, îi curăță sufletul, îl face parte integrantă din Marele suflet, intrând Isus în cele mai tainice fibre ale sufletului lui.

Când într'o enorie spintecată de valurile indiferentismului și molima sectarismului misiunile din 20 și 21 nov. a. c. — fără a se face pregătirea terenului după receptul din statele occidentale — înregistrează o sută și mai bine de credincioși și credincioase cari s'au împărțit de sf. taină a masului și aproape două sute de cea a sf. mărturisiri și cuminecături, fiind între cei împărțâși de sfintele taine un sfert cari deși în vârsta maturității, acum au venit pentru întâia dată la acest contact nemijlocit cu Mântuitorul, faptul constatat ne îndreptățește la mari speranțe pentru viitor.

Calea este cea adevărată, începuturile sunt bune și aducătoare de rezultate reale.

Continuând pe acest drum cei indiferenți se fac activi, celor rătăciți se pregătește calea reîntoarcerii la mama străbună, iar biserica dominantă se justifică de atare prin faptica supremație a ortodoxismului original: C. Turicu.

Un bilanț.

La împlinirea semicentenarului foaiei noastre, „Biserica și Școala“, ca vechiu colaborator al ei, și după o funcție neîntreruptă de 40 de ani împliniți, ca preot al diecezei Aradului, apoi ca fost asesor consistorial onorar, în restimp de 18 ani, mă aflu în poziția de a putea face un scurt bilanț al bunelor servicii, aduse de această foaie diecezei noastre.

La prima ei apariție, în anul 1876, biserica ortodoxă română din Mitropolia Aradului, eră încă la începutul experimentării cu normele noii legi bisericești „Statutul organic“ și a elupării independenței de către biserica sârbească.

Situația ce i-s'a creat bisericii noastre prin succesele reale obținute pe timpul acela, în statul ungar, i-a dat posibilitatea de dezvoltare în toate direcțiile și în deosebi în direcțiile în care a lucrat foaia noastră: bisericească, școlară și economică.

Progresul e ca torențele; se revarsă în valuri. Iar canalul prin care s'au strecurat valurile progresului în dieceza noastră, în cursul celor 50 de ani, a fost „Biserica și Școala“.

Dar, ea a fost mai mult. A fost școala, în care s'au oțelit energii și s'au scos la suprafață talente, cari apoi s'au pus în serviciul bisericii și școlii. A fost tribuna, de pe care s'au vestit ideile fericitoare de neam. A fost amvonul preoților și catedra dascălilor.

Trebue să se știe, că „Biserica și Școala“ este și cronica cea mai fidelă, în care aflăm încrestat progresul diecezei, în acești 50 de ani ai ființării ei.

Și dacă ne dăm osteneală a-i cerceta paginile, vom constata în progresul realizat anumite etape, cari elape stau în conglăsuire cu individualitatea redactorilor ei de pe vremuri.

Astfel: fericitul întru pomenire, Augustin Hamșea, s'a dovedit de omul practicei bisnricești. A scris în foaie din practica vieții bisericești: despre noua organizare bisericească, insistând asupra îndatoririlor mem-

brilor ei; a scris despre viața pastorală, căreia preoții i-au dat deosebită atenție; despre administrația bisericească etc.

Fericitul, Vasile Mangra, era un teoretician și ca redactor a făcut mai multă teorie teologică.

Iar dascălul celor mai multe generații de preoți, Preasfințitul Roman Ciorogariu, actualul episcop al Orăzii-mari, a imprumutat foaiei un nou caracter. Dându-i și-a dat concursul la mișcarea ivită în biserică pentru desmorțirea amvonului. În această perioadă „Biserica și Școala” a publicat predicile preoților activi; a făcut critică și a servit cu bune îndemnuri precității. Astfel am avut fericirea să vedem, cum în lungul și largul diecezei, amvonul cel mut până aci, a început să resune.

Concomitent cu predica cade și perioada avântului catihetic, când „Biserica și Școala” a fost tribuna liberă, care a resumat de glasurile celor înrolați în serviciul cauzei sfinte a catehizării, prin ce s'a produs un duh nou în dieceză și o nobilă emulare, a cărei urmare a fost, că toți preoții s'au dedicat catehizării.

Ca o nouă etapă a progresului este de înregistrat organizația clerului în asociația „Andrei Șaguna”, ce concade cu timpul când girează foaia pâr. Dr. T. Botiș, iar după dânsul actualul redactor pâr. Simion Stana, sub cari s'a continuat publicarea în organul diecezan a activității cercurilor religioase, ceea ce a stimulat și pe preoții, cari încă nu s'au apucat de lucru.

Și, tocmai acum, la împlinirea celor 50 de ani, avem de înregistrat și misiunile pentru popor inițiate de Episcopul nostru Grigorie și puse deja în practică ceea ce are să constituie o nouă etapă a progresului nostru bisericesc.

Dar meritul foaiei stă, îndeosebi, în aceea, că ideile salutare, cari trebuiau aduse la îndeplinire, cari aveau menirea să fie sămănate și să prindă rădăcini în popor, pe calea foaiei s'au dat publicității ca să se discute și să cucerească terenul. Această eră, în deosebi, școala părintelui episcop, Roman Ciorogariu. Când îl întrebam odată despre o chestiune, pe care a slevat-o în foaie, mi-a răspuns: „Deocamdată ajunge că se discută. Prin aceasta se prepară terenul pentru primirea și încolțirea semânței”.

Iată, aici, stă meritul foaiei „Biserica și Școala”.

Și încă ceva. De nu era ea, mulți preoți și învățători ar fi rămas în umbră, iar obștea creștinească nu avea ocaziune să profite de luminile lor. În lungul timp al preoției mele am avut ocazia să văd pe mulți din cei ridicați prin colaborarea la această foaie, dintre cari unii își dorm somnul de veci, iar alții trăiesc și astăzi, ca să serbeze semicentenarul.

Și acum, când peste 50 de ani de viață ai foaiei noastre se închide ușa, misiunea ei nu s'a terminat. Viitorului încă l-s'au rezervat probleme de rezolvit, cari au nevoie de serviciul ei, întrucât ca problemele trecutului. Îmi place să mă gândesc la timpul, când ce mai mulți preoți ai noștri vor fi licențiați și cu titlu academice, iar în comunele noastre de prin văile munților și de pe coastele dealurilor va urma prefacerea, care se corespundă așteptărilor preotului cu educație superioară.

De aceea îmi exprim dorința, ca „Biserica și Școala” să trăiască și înfloriască, ca la ajungerea împlinirii centenarului, să-și serbeze triumful tuturor problemelor de viață bisericească.

Bărăieaz.

Vechiu colaborator:
Preot Nic. Crișmaru

Preotul în comuna politică*).

de: Pr D. Voniga

Trebuie să distingem între comuna Bisericească și între comuna politică. Cea dintâi e terenul de activitate pastorală a preotului și acolo el e conducătorul și povătuitorul firesc al poporului; iar cea de a doua e terenul de activitate a altor organe, unde însă și preotul trebuie să aibă și puterea și căminul morală, de a fi îndrumătorul chestiunilor de interes pentru viața morală, religioasă, socială și economică a locuitorilor.

Prin atitudine și cu tactică corectă, va răzui să-și asigure concursul și sprijinul funcționarilor publici în scopurile sale pastorale, (combaterea concubinzelor, a alcoolismului și a altor vicii publice, închiderea birturilor în Dum. și Sărb. etc.) pentru buna îndrumare și povătuire a populației și pentru apărarea intereselor bisericești și culturale.

Ca membru în consiliul comunal, va lua parte la debaterile cauzelor comune și cu îndrumările sale corecte va sprijini și el tendințele salutare ale primăriei pentru interesele comune și va apăra totodată interesele populației de eventualele preocupări și fațade de orice traficare inconvenabilă și pagubitoare, iar dacă în vre-o chestiune oarecare s'ar aduce vre'un conflict contrar intereselor comunale, va lua inițiativa recursului pe motive reale și bine stabilite.

Cât privește atitudinea preotului față de chestiunile și manifestările vieții politice, cum sunt d. p. algeriile etc. se fac din caz în caz, în cadrele autonomiei comunale — e bine dacă preotul își va păstra calmul și nu se va amesteca în totul lor. Cu atât mai puțin se va implica și se va espune pentru vre-o cauză ori pentru vre'un interes, care se va putea rezolvi și fără a lui ingerință. Astfel de ingerințe ori întreprinderi sunt totdeauna foarte ingrate și potrivite a crea preotului o situație delicată și nu arare ori chiar și raporturi de încordare, ceea ce nu e nici compatibil și nici avantajos pentru demnitatea preotului.

În mișcările generale pentru alegerile parlamentare, preotul, având și el aceleași drepturi cetățenești — fără ca să se espună și fără a se demite la rolul ingrat și incompatibil cu demnitatea lui, de agent electoral — va sprijini pe candidatul celui partid politic, în care va avea mai multă încredere și care-i asigură mai multă garanție morală, că, pe lângă apărarea și promovarea intereselor generale ale țării, va lucra și pentru apărarea și promovarea și a intereselor particulare ale Bisericii, al cărei servitor credincios este.

Relativ la participarea preotului la agitațiile vieții politice părerile se divid — Sunt și pro și contra. Avem pilda Mântuitorului Hristos și avem și pildele experiențelor câștigate în împrejurări date și în situații create de evenimente.

Mântuitorul Hristos, e drept că totdeauna s'a ferit a răspunde când a fost ispitit a se amesteca în chestiuni politice (Luca 12, 13—14; 20, 20—25) Pilda Mântuitorului să fie ca sfat și preotului de azi? Dar într-o țară, unde viața și activitatea politică este atât de intensă și de agitată, că nimenea nu se poate retrage dela dîngerea ei, acolo nici preotul nu se va putea retrage și, sub mantaua incompatibilității pretextate, nu va putea privi cu indiferență la poporul său, care în lupta pentru cele mai mari interese de viață — neavând un conducător și povătuitor credincios și cinstit, devine pradă agenților politici, și care apoi nici nu va mai considera pe preotul său de conducător și de povătuitor al său în luptele pentru interesele lui de viață cetățenească. Datoria preotului nu poate fi dar retragerea totală de pe terenul vieții politice, ci este, ca și din această sferă de activitate să-și

*) Din opul autorului „Activitatea pastorală a preotului”, acum ieșit din tipar.

însușescă învățătură și cunoștințe, temeiice, ca și pe acest teren să poată umbla cu siguranță și să poată lucra cu înțelepciune. *Preotul nu se poate pune în serviciul direct al entităților politice, dar nici cu vederea nu poate trece vicașia politică, mai ales dacă considerăm și raportul ei față de împărăția lui Dumnezeu; căci între morala vieții politice și între cea a vieții creștinești — nu este, sau cel puțin n'ar trebui să fie nici o deosebire, — și deci nici politica nu poate avea, sau ar trebui să nu poată avea morală deosebită de morală Bisericii creștine*

Politica în fine nu e pentru amvon. Sgomotul și agitația evenimentelor lumesci nu pot trece pragul Bisericii: cu atât mai puțin vor străbate până la Amvon. Dar corupțiile politice și demoralizarea generală, produse de aceste, mai ales cu prilejul alegerilor parlamentare, din punctul de vedere moral, trebuie combătute necondiționat și cu toată asprimea. În acest înțeles, amestecul preotului în viața politică nu se opune nici vocațiunii preoțești și nici oficiului său pastoral.

Sărbătoarea Noastră.

Salutare cetitorilor.

Așa a voit Destinul ca, la începutul anului 1927, când organul nostru „Biserica și Școala” serbează cincizeci ani de viață rodnică și plină de mari străduinți, aici la frontiera de vest a neamului românesc, mie să-mi fie sorțit să adresez cuvinte de salutare în calitate de redactor iubiților noștri cetitori.

Stau la masa de scris și gândurile mele se duc pe aripile trecutului, departe, departe, ... la venetul mănunchu de bărbați înflăcărați, cari aprinși de focul dragostei de limbă și legea românească, au pus la cale apariția revistei „Biserica și Școala”, pe care au alimentat-o cu ce au avut mai bun și mai curat în sufletele lor sincere și nevinovate.

Asemenea isvorașului de munte, ce mijeste din stânca codrului, și-și trimite undele lărmuitoare, învăluite într'un murmur plin de veselie și mari nădejdi, a pornit, „Biserica și Școala” acum 50 de ani, spre îndepărtările unei lumi insetată după lumină și adevăr.

Și în cinci decenii, acest organ a mers înainte fără șovăire, pe un drum greu și priporos, înfruntând cu îndărătnicie creștinească, vijelia vremurilor mașteră și răspândind cu multă bărbăție: flacăra luminei evanghelice și căldura dragostei de biserică și neam.

Fără arme materiale, fără să facă multă filosofie omenească și fără să propage idei cari tulbură viața socială „Biserica și Școala” a pătruns ca o lumină lină, în toate unghiurile vieții omenești, ducând creștinilor căldură cerească și insuflându-le noi puteri de viață.

Căci vrednicii ei redactori, erau conștienți că, organul lor se scrie mai mult pentru apostolii saletor, preoți și învățători, cari nu doreau filosofie înaltă și subtilități de ordin dogmatic, ci învățătura lui Hristos, care să călăuzească sufletul mulțimii, spre Dumnezeu. Precum florile se îndreaptă spre soare și apele spre mare, așa și sufletul unui popor conștient de chemarea sa pe pământ, trebuie să-și îndrepte aspirațiile, spre culmile învățăturilor divine.

Tot trecutul acestui organ, este împletit cu istoria noastră culturală-religioasă și politică din Ardeal. Și este foarte natural să fie așa, căci la un popor ca și al nostru, unde biserica a pus piatra unghiulară la temelia statului național și unde biserica a plămădit unitatea de conștiință, prin desvoltarea liabei populației, nici nu se poate închipui altcum.

Mulțumim Provedinței divine că, în vreme de cinci decenii, organul nostru a fost martor marilor prefaceri, prin care a trecut poporul românesc. Ne-am văzut visul cu ochii. Am ajuns să fim toți românii sub aripile ocrotitoare ale bisericii noastre românești, care numără 14 milioane de credincioși, într'un stat liber și independent.

De acum suntem stăpâni pe destinele noastre. Viitorul bisericii și neamului nostru, atârână de inteligența, prudența și energia ce vom ști desvolta în concertul popoarelor de pe globul pământesc.

Iar acum, cu ajutorul lui Dumnezeu pornim voioși și plini de încredere în anul 51. Ne îndemnăm la drum, pe lângă conștiința unii munci grele, îndeplinită de marii noștri înaintași, — pe cari nu i-a putut abate nimic dela duhul și geniul neamului nostru, — ne îndemnăm și multele neajunsuri sufletești aduse de valurile războiului, sporite apoi și de ceața necredinței grele, ce ne apasă.

Știm că în drumul nostru ne vom lovi de dureroasă nepăsare ce s'alintă tihnită, în mijlocul atâtor trebuințe de ordin sufletesc.

Suntem însă firm convinși că, închegarea sufletescă a poporului român, se poate săvârși numai prin biserica noastră ortodoxă, la al cărei prag, se iartă om pe om.

Lumina evangheliei, ce se nutrește cu înțelepciunea ce vine de sus, să lumineze viitorul poporului român.

Biserica, ajutată de slova tiparului, are să muncească mai mult ca în trecut, căci experiența și evoluția vieții noastre religioase-naționale, ne pune în față alte probleme de al căror

rezolvire depinde succesul drumului ce-l vom parcurge.

Din ruinele, imperiilor vechi, s'au ridicat popoare noi, cu alte mentalități și mod de judecată. Istoria lor merge pe cărări noi. Lumea este mai agitată ca înainte. Conștiințele sunt stăpânite de marele contrast, ce există între idealism și râvnă nesăbuită după câștig și avere multă. Este o lume nouă care se ridică cu greu din istoria trecutului, căci în urma războiului și-au plecat aripile la pământ multe idealuri false, în locul cărora trebuie înălțate altele mai curate.

Nouă ne rămâne să mulțumim bunului Dumnezeu că, ne-a făcut cu putință să aducem bisericei și neamului nostru, serviciile, cari au dat rezultatele, de cari toți ne bucurăm. Eu, personal am datoria să-mi reamintesc cu multă mulțumire și recunoștință, de venerabilii mei antecesorii la redacție: P. S. Sa părintele Episcop Roman R. Ciorogariu și P. Cucernicia Sa Domnul director dela Seminar Dr. Teodor Botiș, în școala oăra am făcut ucenicia, o parte din ucenicia de gazetar.

Să dea ceriul, ca revista noastră „Biserica și Școala”, să fie și pentru viitor, farul de lumină, călăuza și tribuna, de unde să se răspândească învățăturile sf. evanghelii și sfaturile celor mai sus puși, până departe peste frontierele eparhiei Aradului. Cu conceptele ei profunde și scrisul limpede și ușor, să emuleze cu toate revistele bisericești din patria noastră.

Aceasta este cel mai scump omagiu, ce putem aduce memoriei vrednicii or și neuitaților noștri înaintași, cari au înființat și susținut „Biserica și Școala”.

Simion Stana
redactor.

Presa noastră bisericească.

Între chestiunile primordiale cari, agită lumea de azi, este și presa, care în vremea din urmă a luat un avânt foarte îmbucurător și a devenit o puternică armă de propagandă: religioasă, culturală politică și socială.

Pentru orientarea publicului nostru celitor, dăm aici cronologia revistelor noastre bisericești, mari și mici tinere și vechi, cari își au rolul lor frumos, satisfăcând trebuințele bisericești și clerului.

1. Mitropolia Bucureștilor. 1. „Biserica Ortodoxă Română”, revistă oficială a sfântului sinod a are în București odată pe lună. 2. „Apostolul” organul oficial al Arhiepiscopiei Bucureștilor. 3. „Noua Revistă Bisericească” apare lunar. 4. Solidaritatea. 5. Dumineca ortodoxă apare săptămânal. 6. Dumineca poporului apare săptămânal. 7. Vestea bună apare bilunar. 8. „Gânduri Creștinești” apare lunar. 9. Foaie Parohială a parohiei Cărmădariei de Sus. 10. Crucea. 11. Glasul Monahilor. 12. Muncitorul Creștin, aceste reviste apar toate în București.

11. Episcopia Râmnicului Noului Severin. 1. Renașterea apare lunar în Craiova. 2. Mărgăritare Creștine. 3. Cuvântul Parohiei, apare în Cernătești. 4. Biblioteca creștină a societății Renașterea, apare în Craiova.

III Episcopia Buzăului. 1. Ingerul. 2. Buletinul Eparhial. 3. Bunavestire. 4. Fascicule cu predici pentru fiecare Duminecă și sărbătoare.

IV. Episcopia Argeșului. 1. Buletinul eparhiei Argeșului.

V. Episcopia Constanței. Apare revista Tondul.

VI Mitropolia Moldovei. Apare „Mitropolia Moldovei” foaie oficioasă bisericească, Iași. Despre alte reviste și ziare bisericești din Iași, n-am primit știri.

VII Episcopia Romanului. Aici apare „Cronica Romanului” organul oficial al episcopiei.

VIII. Episcopia Hușilor. Aici apare „Buletinul eparhiei Hușilor.”

IX Mitropolia Ardealului. Telegraful Român, redactat de consilierul eparhial Dr. Gh. Proca, apare de 2 ori pe săptămână Lumina satelor, organ religios pentru popor, redactat de preotul Iosif Trifa. Revista teologică, redactată de prof. Nicola Colan. Biblioteca bunului păstor au apărut până acum 15 numere.

Aceste toate apar în Sibiu.

X. Episcopia Aradului. Apare „Biserica și Școala” organ oficial bisericesc redactat de preotul S. Stana. Biblioteca Creștinului Ortodox, au apărut 24 numere.

XI Episcopia Caransebeșului. Apare, „Foaia Diecezană” redactată de consilierul Romul Gh. Ancușă.

XII Episcopia Orășii Mari. Apare „Legea Românească”, redactată de prof. Dr. Vasile Lazarescu.

XIII Episcopia Clujului. Apare „Renașterea” redactată de consilierul Dr. Sebastian Stanca.

XIV. Mitropolia Bucovinei. Apare în Cernăuți: „Candela” „Foaia ordonanțelor”; și anuarul Mitropoliei de Bucovina.

XV Episcopia Hotinului. Buletinul Eparhial; Cuvântul iubitor de adevăr. Indrumări și Sămănta dreptății.

XVI. Arhiepiscopia Chișineului. Apare Luminătorul; Frățimea Nașterii lui Hristos și Combaterăa sectelor raționaliste.

XVII. Episcopia Cetății albe. În orașul Ismail apare „Buletinul Eparhial”.

XVIII. Episcopia „Dunării de jos”. „Vestitorul” organ eparhial.

INFORMAȚIUNI.

Doctor în medicină Băiatul ei mai mare al Dlui director Seminarial Dr. Teodor Botiș, Aurel Botiș, a luat doctoratul în științele medicale, la universitatea din Cluj.

Felicităm pe noul nostru medic Dr. Aurel Botiș și-i dorim muncă plină de succese spre bucuria părinților și folosul patriei noastre.

„Românul”. În Arad avem un nou organ de publicitate: „Românul”, care profesează principiile partidului național-tărănist. Salutăm pe noul confrate și credem mult că mai înainte de toate va fi un sprijinitor înfocat, al bisericei și sufletul nostru românesc.

Dela sfîntirea bisercei din Șimand. În nrul 51 a 1926 al acestui organ, redactorul nostru a publicat un raport mai lung despre sfîntirea bisercei din Șimand, din care raport a rămas afară un mic pasaj. În concept se spunea că la prînzul dat în casa părintelui Leucuta, P. C. protopop

Dr. Dumitru Barbu, a ținut un toast înflăcărat pentru sănătatea și munca intensivă a P. S. Sale părintelui Episcop Grigorie. Acest pasaj la eulgerie a fost omis, ceea-ce se rectifică acum.

Biserica contra alcoolismului în America Actuala lege a represiunii împotriva fabricației și consumului oricărui fel de băutură alcoolică, sub orice formă, este rezultatul unei campanii de peste 100 ani, dela independența țării.

La început propaganda umbăra o formă religioasă. Văzând ravagiile produse de alcool, preoții porăiră o strânsă luptă care n'a încetat nici o clipă până azi: Predici în biserică, societăți de temperanță, angajamente cu jurăminte, etc. pentru ca adunările să fie cât mai numeroase, se plăteau auditorii cari asistau la conferințe. După conferință cântau cântece cari celebrau meritele apei curate și otrava băuturilor alcoolice.

Efectul acestei strădanii seculare se vede: Legiferarea interdicțiunii oricărui import și oricărei fabricații de alcool.

Răspândirea bibliei: Așteptăm cu nerăbdare apariția Noului Testament în traducerea distințului teolog Gaia Galaction și în editura Institutului biblic de sub conducerea Sf. Sinod. Și până aunci relevăm activitatea uriașă dezvoltată de Societatea Biblică Britanică pe terenul răspândirii Bibliei. Această societate și-a serbat nu de mult jubileul de 100 de ani. S'a constatat cu acel prilej că societatea a contribuit în acest răstimp în o măsură incomparabilă la răspândirea cuvântului lui Dumnezeu în lume. În timpul celor 100 de ani de existență societatea a desfăcut 180 milioane exemplare ale Bibliei în toată lumea, dintre cari aproape 6 milioane sunt repartizate pe anul din urmă. La începutul veacului al XIX-lea Biblia era tradusă abia în 50 limbi, iar astăzi este tradusă în circa 400 limbi și dialecte. Dorind din tot sufletul ca Sf. Sinod al Bisericii noastre ort. române să aibă fructul prilej de a face cât mai accesibilă Biblia pentru intelectuali și masele poporului nostru, fiind convinși că va veni vremea când locul Bibliei britanice și a traducerii Cornilescu până și sectarii vor întrebuința Biblia în ediția Sf. Sinod.

Desbinare între baptiști. Baptiștii din jurul Aradului pierd terenul pe zi ce trece. Unii revin la ortodoxie iar alții se fac Penticostaliști. Ce sunt acestea din urmă? Ei spun că se revărsă asupra lor Duhul Sfânt ca și asupra Apostolilor în ziua cincizecimei. De aici numele lor după grecescul Penticosta - cincizeci. În clipa când simt revărsarea de sus, acești oameni patologici sunt cuprinși de tremurări. Alta este că oare nu se fac a tremura? Trebuie să le spunem că vor tremura la judecata lui Dumnezeu pentru faptele și purtările lor. Iar baptiștii încă de acum se tângue, ca și cei din comuna Șolmoș și Micălaca, unde au pierdut câte 7—8 aderenți cari s'au făcut Penticostaliști.

Credința în nemurire câștigă teren. Vestitul descrieritor american Edison, care până acum se mărturisea că nu crede în nemurirea sufletului, a spus de curând unor ziariști americani în Menio-Park (zice ziarul Viitorul, 28 Oct.) că acum începe și el să se plece spre partea alora care cred în nemurire.

Un preot ungur care se sinucide. O telegramă a agenției Rador c. aduce vestea că un preot catolic ungur, canonicul Ioan Nagy, membru al Adunării Naționale din Budapesta, și-a ridicat zilele, fiind chinat de cățava vreme de o grea boală de nervi.

Nou profesor de teologie. Dl. Vintilă Popescu licențiat în teologie dela facultatea din București și absolvent de studii filozofice dela universitățile din Viena și Oxford, a fost instituit profesor titular provizor la institutul nostru teologic din Arad.

BIBLIOGRAFIE

A apărut: „Activitatea pastorală a preotului” de Pr. D. Voniga. Editura Tipografiei și Librăriei Diecezane din Arad. Prețul Lei 40.

Dacă autorul acestei lucrări mi-ar fi necunoscut, valoarea ei ar fi în deajuns garantată prin faptul, că apare cu binecuvântarea Sf. Sinod și a P. S. Sale Episcop Grigorie al Aradului.

Când însă autorul cărții este unul dintre cei mai activi și mai binecunoscuți autori în domeniul literaturii pastorale, și când lucrarea se dă în mâinile preoției, cu aplicarea și a unui distins profesor dela Acad. Teologică din Sibiu, din partea-ne, nu mai e nevoie să-i facem nici o apreciere.

Spre orientarea venerabilei noastre preoții însă, vom reliefa dispoziția lucrării și materia ce ni-o propune, într'un limbaj fluent și ușor, și cu o bogăție de experiență din domeniul activității pastorale și sociale a preotului.

În partea I-a autorul face *pastorația la indivizi* și la toate ocaziile ce pot obveni în viața religioasă și bisericească a credincioșilor îndrumările, întemeiate pe o bogată praxă și pe o lungă experiență pastorală le face mai accesibile prin prezentarea unor modele de alocuții poprivite pentru cazurile anumite.

În partea a II-a ni se arată *pastorația socială* a preotului cu un aparat îndemănatic, care ridică valoarea practică a acestei lucrări bine apreciate.

O pot citi cu mult folos chiar și preoții cu mai mulți ani de pastorație. Pentru cei tineri însă este un povătuitor indispensabil și de care nu se pot lipsi. — O recomandăm cu toată căldura.

Redactor responsabil: SIMION STANA.

Censurat: Prefectura Județului.

LA EXPOZIȚIA DE INDUSTRIE DIN ARAD ÎN 1903, A OBTINUT
DECORAȚIE CU DIPLOMĂ DE ONOARE.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

IOSIF BISZÁK

GHIOROC (Jud. Arad)

SE TOARNĂ ÎN DIFERITE FORME ȘI MARIMI
CU INSCRIPTII SPECIALE PE CORP LUCRATE
DIN MATERIE PRIMĂ ȘI CU PREȚURILE CELE
MAI MODERATE.

DORITORII SE POT ADRESA
ÎN SCRIS PENTRU RELAȚII.

CATALOG LA CERERE GRATIS.